

Miljömålsrådets gemensamma åtgärdslista

2016

Miljömålsrådets kansli

Tel: 010-698 10 00

E-post: miljomalsradet@naturvardsverket.se

Postadress: C/O Naturvårdsverket, 106 48 Stockholm

Internet: www.miljomal.se/miljomalsradet

Ärendenr: NV-02027-15

© Naturvårdsverket 2016

Omslagsillustrationer: Typoform/Ann Sjögren

Miljömålsikoner: Tobias Flygar

Ordförande har ordet

Miljömålsrådet presenterar idag sin första lista över gemensamma åtgärder som myndigheterna åtar sig att genomföra i samverkan, för att öka takten i arbetet med att nå miljömålen. Rådet har höga ambitioner och vi ser goda möjligheter för myndigheterna att göra mer för miljömålen. Jag märker att myndighetscheferna vill jobba tillsammans både för att stärka miljöarbetet och för att försöka hitta lösningar på kniviga konflikter mellan olika samhällsmål.

Det är en styrka att vi använder myndigheternas samlade kompetenser och resurser. Ett gemensamt ansvarstagande där alla politikområden bidrar behövs för en ekologiskt och socialt hållbar utveckling. I Miljömålsrådet bidrar alla med kunskap från sina respektive expertområden. Det ger goda förutsättningar för Sveriges arbete med att nå FN:s globala hållbarhetsmål, som antogs i höstas.

FN:s hållbarhetsmål kan bidra till att skärpa och tydliggöra åtgärdsarbetet för att nå det svenska generationsmålet och miljökvalitetsmålen. Sverige har goda möjligheter att samordna arbetet för en ekologiskt hållbar utveckling med sikte på såväl de globala som de nationella målen.

Bland de utmaningar jag vill lyfta fram finns transportsektorns utsläpp av växthusgaser där jag vill att myndigheterna ska driva på och ligga i framkant i arbetet med hållbara transporter. Jag ser också stora utmaningar vad gäller påverkan på ekosystemtjänster från resursnyttjande och infrastruktur. Inte minst är den marina miljön under press. Det är glädjande att Miljömålsrådet under året bland annat ska samverka kring hållbara transporter och kring genomförande av de åtgärder som behövs inom havsförvaltningen.

En samhällsomställning för rättvis och hållbar utveckling behövs för att klara dagens och framtidens miljöutmaningar. En grön ekonomi är ett viktigt verktyg för att nå ekologisk och social hållbarhet. Planeten har ekologiska gränser som vi måste hålla oss inom, och resurserna behöver fördelas rättvist för att tillgodose mänskliga basbehov och rättigheter. Att samhället ska inkludera alla är en central punkt i FN:s hållbarhetsmål. Framöver tror jag på en bättre integration mellan ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet.

Stockholm/Helsingfors 1 mars 2016

Maria Wetterstrand
Miljömålsrådets ordförande

Innehåll

ORDFÖRANDE HAR ORDET	3
INNEHÅLL	4
MILJÖMÅLSRÅDET – VÅRT FÖRSTA ÅR	7
Vi vill bidra till miljömålen	7
Vi är Miljömålsrådet	8
Vi gör årliga åtaganden om åtgärder	8
I år fokuserar vi på myndigheternas miljöarbete	9
Så här har vi tänkt kring samverkansåtgärder 2016	9
HÅLLBARA TRANSPORTER	11
Fossilfria och hållbara transporter	12
Moderna bromsblock – plan för konvertering av bromsblock på befintliga godsvagnar, del 1 förstudie	13
Minskade koldioxidutsläpp från flygresor	15
Metodik för samhällsekonomisk analys av regleringar	16
Färre nya exponerade för buller och luftföroreningar	17
Minskad andel dubbade däck i tätort	18
EKONOMI, TILLVÄXT OCH KONSUMTION	19
Initiativ till myndighetssamverkan kring frågor som rör hållbar utveckling i förhållande till barn och unga	20
Utveckla Hallå konsument	21
Förstudie om vägledning om miljöbedömningar och vägning av olika samhällsmål	22
Miljöintegrering	23
Hållbart företagande	25
ENERGI/BIOENERGI	27
Uppdatering av riksintressen för energiproduktion och energidistribution	28
Utveckling av metodik för konsumtionsbaserad energianvändning	29
Förbättrad statistik för uppföljning av småskalig vedeldning	30
Möjligheter och hinder för bioenergiproduktion inom svenskt jord- och skogsbruk	31
Energiproduktion av biomassa från infrastruktur	33
GIFTFRI MILJÖ	34
Åtgärder i anslutning till strategi för att främja giffria och resurseffektiva kretslopp inom kemikalielagstiftningen	35

Åtgärder för alternativ till kemisk bekämpning av växtskadegörare	35
National Hub inom ramen för European Human Biomonitoring Initiative (EHBMI)	36
Påskynda tillgängliggörande av information om farliga ämnen i bygg- och anläggningsprodukter – med fokus på sammansatta varor	37
GRÖN INFRASTRUKTUR OCH LANDSKAP	39
Genomför handlingsplaner för grön infrastruktur	40
Regional landskapsanalys (test av)	41
Övergångszoner mellan skogs- och jordbruksmark – sektorsövergripande samarbete för att gynna biologisk mångfald, landskapets gröna infrastruktur och ekosystemtjänster	42
Utveckla vägledning om terrängkörning	44
Öka samsynen i hanteringen av kulturlämningar som berörs av skogsbruket	44
Kalibrera skadebedömningar av kulturhistoriska lämningar som skadas av skogsbruket	45
HAVS- OCH VATTENFÖRVALTNING	47
En samordnad plan för genomförande av åtgärder enligt havsmiljöförordningens åtgärdsprogram	48
Genomförande av planen för ett utökat skydd och förvaltning av marina områden	49
Bevarande och skydd av källmiljöer	50
Utveckling av strategin för åtgärder inom vattenkraften	51
Fysisk påverkan i jordbruksvatten – ett dialogprojekt mellan Havs- och vattenmyndigheten och Jordbruksverket	52
Utred omfattningen av trålfiskets skador på forn- och kulturlämningar på havets botten	54
Kostnadseffektivare vattenskydd	55
Åtgärder mot PFAS-spridningen i ytvatten, grundvatten och dricksvatten – nationell samverkan	56
Båtbottenfärger och miljöfarliga färgrester	57
HÅLLBAR STADSUTVECKLING	58
Plattformen för hållbar stadsutveckling	59
Stadsmiljöavtal 2.0	61
Barns och ungas miljöer – nationell samordning	62
Utveckla upphandlingskriterier för inomhusmiljöer där barn kan bli exponerade för farliga kemikalier	63
Nationell tillsynsvägledning för UV-skyddade utemiljöer	64

Storstadsutveckling – behov av undermarksplanering	65
Jordbruksmarkens värden	66
RESURSEFFEKTIVITET	68
Materialförsörjningsplanering	69
Nationell samverkan - minskat matsvinn i livsmedelskedjan	70

Miljömålsrådet – vårt första år

Regeringen har inrättat Miljömålsrådet¹ för att stärka berörda myndigheters roll i genomförandet av miljöpolitiken. Miljömålsrådet är en plattform för myndighetscheferna vid myndigheter som är strategiskt viktiga för förutsättningarna att nå generationsmålet och miljö kvalitetsmålen.

De 16 nationella myndigheter och länsstyrelserna, som representeras i Miljömålsrådet, har en central roll i genomförandet av åtgärder för en långsiktigt hållbar utveckling. I många fall arbetar myndigheterna vägledande för medborgare, kommuner och näringsliv i miljöarbetet.

Det finns fler myndigheter som har viktiga ansvarsområden och betydelse för att nå miljömålen. Miljömålsrådet avser att bjuda in berörda där samverkan i åtgärdsarbetet behöver breddas.

Vi vill bidra till miljömålen

Miljömålsrådets arbete ska stärka myndigheternas genomförande av insatser som bidrar till att nå de nationella miljömålen, enskilt och gemensamt. Myndigheterna ska lyfta miljöfrågorna och integrera dem tydligare i den löpande verksamheten. Miljömålsrådet ska verka för att kostnadseffektivt öka takten i arbetet med att nå miljö kvalitetsmålen och generationsmålet.

Där så är angeläget och lämpligt ska rådet lämna underlag till regeringens politik och prioriteringar. Det ska vara förslag som Miljömålsrådet menar är strategiskt viktiga för miljöarbetet men som inte ligger inom de deltagande myndigheternas mandat.

I rådets arbete ingår inte arbete med eller utveckling av uppföljning och utvärdering av miljömålen. Inte heller ska rådet föreslå utveckling av det befintliga miljömålssystemet.

Ledamöterna har gemensamt formulerat att samverkan i Miljömålsrådet ska inspirera och stödja de ingående myndigheterna, samt utgå från myndigheternas verksamheter. Målsättningarna är att Miljömålsrådets arbete ska:

- bidra till att de nationella miljömålen nås,
- lyfta och om möjligt bidra till att lösa konflikter mellan olika samhällsmål,
- få fram uppföljningsbara, myndighetsövergripande miljöåtgärder, samt
- utifrån ett helhetsbehov leda till gemensamma åtgärder inom prioriterade områden.

---

¹ Regeringsbeslut I:16, M2015/213/Mm.

Vi är Miljömålsrådet

Maria Wetterstrand, Miljömålsrådets ordförande
Janna Valik, Boverket
Erik Brandsma, Energimyndigheten
Johan Carlson, Folkhälsomyndigheten
Ingemar Berglund, Havs- och vattenmyndigheten
Leif Denneberg, Jordbruksverket
Nina Cromnier, Kemikalieinspektionen
Gunnar Larsson, Konsumentverket
Annica Sohlström, Livsmedelsverket
Lena Sommestad, Länsstyrelsen i Halland, företrädare länsstyrelserna
Björn Risinger, Naturvårdsverket
Lars Amréus, Riksantikvarieämbetet
Herman Sundqvist² – Johan Eriksson (adjungerad), Skogsstyrelsen
Mats Persson, Strålsäkerhetsmyndigheten
Lena Söderberg, SGU
Gunilla Nordlöf, Tillväxtverket
Lena Erixon, Trafikverket
Maria Ågren, Transportstyrelsen

Vi gör årliga åtaganden om åtgärder

Miljömålsrådet ska årligen presentera en lista över gemensamma åtgärder som myndigheterna åtar sig att genomföra i samverkan, för att öka takten i arbetet med att nå miljömålen. Det är det här dokumentet. Därtill ska de olika myndigheterna som representeras i rådet göra enskilda åtgärdslistor, med insatser som myndigheten självständigt avser att genomföra.

Listorna ska publiceras på miljömål.se den 1 mars varje år 2016-2018. I respektive årsredovisningar kommer myndigheterna att följa upp hur arbetet fortgår med såväl rådets samverkansåtgärder som myndigheternas enskilda åtgärder.

De medverkande myndigheterna har bildat nätverk med experter från respektive myndighet. Nätverket stödjer med sin sakkunskap rådet med underlag och conse-

² Herman Sundqvist tillträdde som generaldirektör för Skogsstyrelsen 2016-02-25. Johan Eriksson företrädde Skogsstyrelsen i Miljömålsrådet dec 2015-feb 2016.

kvensbedömningar. Rådets och de bistående myndigheternas arbete stöds av Miljömålsrådets kansli, som finns hos Naturvårdsverket men är självständigt i förhållande till myndigheten.

I år fokuserar vi på myndigheternas miljöarbete

Miljömålsrådet har för 2016 beslutat att inte överlämna förslag till regeringen på strategiskt viktiga åtgärder utanför de deltagande myndigheternas mandat. Vi har lagt kraften på myndigheternas egna möjligheter. Dessutom har en rad angelägna förslag lämnats till regeringen i Naturvårdsverkets fördjupade utvärdering av miljömålen 2015³.

Så här har vi tänkt kring samverkansåtgärder 2016

Miljömålsrådet har under året diskuterat prioriterade områden där åtgärder är angelägna för att vi ska närma oss de nationella miljömålen. Rådet och våra myndigheter avser att genomföra 44 åtgärder i samverkan mellan myndigheterna. För att tillsammans börja ta ett helhetsgrepp på angelägna insatser som behövs för att nå miljömålen har vi grupperat åtgärderna inom åtta teman: Ekonomi, tillväxt och konsumtion; Energi/bioenergi; Giftfri miljö; Grön infrastruktur och landskap; Havs- och vattenförvaltning; Hållbar stadsutveckling; Hållbara transporter samt Resurseffektivitet.

Vi har bestämt att i år särskilt fokusera på temat Hållbara transporter. Här finns många aktuella utmaningar för den samhällsomställning som behövs för miljömålen. Sex åtgärder på detta tema finns med i vår lista. Regeringen har som mål att Sverige ska bli ett av världens första fossilfria välfärdsländer. Transportfrågor rör merparten av miljökvalitetsmålen, från klimat och luft- och vattenkvalitet till byggd miljö och landskap, och har betydelse även för social hållbarhet såsom tillgång till kollektivtrafik. Rådet kommer att under året fördjupa oss i miljörelaterade frågor kring transporter, bland annat genom att arrangera ett seminarium på temat och även tillsammans utforska om vi kan skärpa våra myndigheters interna arbete med transporter.

Drivansvarig myndighet och samverkande myndigheter

Åtgärderna på den gemensamma listan ska genomföras av två eller flera myndigheter i samverkan. För varje samverkansåtgärd är det viktigt att vi har en drivansvarig myndighet, som nav för arbetet. Samverkande myndigheter kan bidra på olika sätt i arbetet, som tydlig samarbetspart eller som rådgivande. Myndigheterna har fattat beslut om sina åtaganden att driva eller medverka i åtgärder. I några fall har vi bjudit in myndigheter utanför Miljömålsrådet för att bidra.

---

³ Naturvårdsverket. 2015. *Styr med sikte på miljömålen – Naturvårdsverkets fördjupade utvärdering av miljömålen 2015*. Rapport 6666.

Det här ska vi göra och Så här ska vi genomföra åtgärden

Åtgärderna har olika karaktär. I vissa fall vill rådet utveckla befintlig samverkan eller nya nätverk med breda frågeställningar, i andra fall är åtgärderna mer specifika och direkta. Vi har försökt att vara tydliga med vad varje åtgärd handlar om och hur vi avser att samverka.

Därför behövs åtgärden

Vi beskriver varför åtgärden är angelägen och vilket problem den syftar till att lösa. I några fall har vi även berört konflikter med andra samhällsmål – detta är något som rådet siktar på att utveckla i arbetet framöver.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till och Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Vi har försökt formulera vilka effekter vi vill att åtgärden ska leda till. Fokus är främst att se till effekt i miljön men i några fall tar vi även upp andra nyttor eller synergier med andra samhällsmål. Här finns potential att utveckla arbetet. Vi beskriver även vilka miljö kvalitetsmål, eller aspekter av generationsmålet, som huvudsakligen gynnas av åtgärden.

Tidsplan för genomförande

Vi har fokuserat på åtgärder som ska påbörjas under året. I vissa fall är årets åtgärder tänkta som startskott för mer långsiktig samverkan. Andra är utredande och analyserande insatser som behövs som grund för konkreta åtgärder framöver.

Hållbara transporter

Inom temat Hållbara transporter kommer myndigheterna samverka kring sex åtgärder. Miljömålsrådet kommer under året även särskilt fokusera på detta tema. Åtgärderna handlar om fossilfria transporter, minskat buller från järnvägens godsvagnar, minskade koldioxidutsläpp från flygresor, metodik för samhällsekonomisk analys av regleringar, planering för att minska exponering för buller och luftföroreningar, samt minskad andel dubbade däck i tätort.

Det svenska transportsystemet är i dagsläget starkt beroende av fossila bränslen och inrikes transporter svarar för nästan en tredjedel av Sveriges totala utsläpp av växthusgaser. Förutom klimatpåverkan skapar transporter problem kopplat till luftkvalitet, försurning, övergödning, buller och barriärer för människor och djur. För att bygga upp ett långsiktigt hållbart transportsystem måste vi ändra vårt beteende och samhällsplanera smartare.

Klimatomställning, minskade utsläpp och övergång till förnybar energi hör till regeringens prioriterade frågor. Initiativ för att främja kollektivtrafik och utfasning av fossila drivmedel har tagits. Bland insatserna finns klimatklivet – program för lokala klimatinvesteringar, stadsmiljöavtal för statlig medfinansiering till lokala och regionala investeringar i kollektivtrafik i tätort, satsning på resfria möten i myndigheter, samt energiomställning i transportsektorn. Flera av Miljömålsrådets myndigheter bedriver omfattande arbete för att förbättra transporternas miljömässiga hållbarhet, i sin ordinarie verksamhet och inom ramen för särskilda regeringsuppdrag.

Miljömålsrådet kommer under året att arbeta vidare med särskilt fokus på miljörelaterade frågor kring transporter. Åtgärderna rör flera av generationsmålets strecksatser och bland miljö kvalitetsmålen främst *Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, Bara naturlig försurning, Ingen övergödning, God bebyggd miljö* samt *Ett rikt växt- och djurliv*.

Fossilfria och hållbara transporter

ENERGIMYNDIGHETEN I SAMVERKAN MED I FÖRSTA HAND
TRANSPORTSTYRELSEN, TRAFIKVERKET, TRAFIKANALYS,
NATURVÅRDSVERKET OCH BOVERKET

Det här ska vi göra

Ta fram en strategisk plan för omställningen till en fossilfri transportsektor och samordna arbetet för omställning.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Energimyndigheten har fått ett regeringsuppdrag om samordning av en omställning av transportsektorn till fossilfrihet. I denna uppgift ingår att, med bistånd av Transportstyrelsen, Trafikverket, Trafikanalys, Naturvårdsverket, Boverket samt vid behov andra berörda aktörer, ta fram en strategisk plan för omställningen, samordna arbetet för omställning, föra dialog med relevanta aktörer och aktörsgrupper samt verka för synergier med andra nationella satsningar. Den strategiska planen kan omfatta bland annat förslag till lagstiftningsarbete, myndighetsuppgifter eller påverkansarbete gentemot Sveriges omvärld. Utgångspunkter för arbetet kan vara utredningen Fossilfrihet på väg (SOU 2013:84), Miljömålsberedningens kommande betänkande om ett klimatpolitiskt ramverk samt utvecklingen internationellt. Myndigheten ska också ta fram en plan för hur samhällsekonomiska kostnader och nyttor av arbetet ska utvärderas.

Uppdraget är avgränsat till fossilfrihet. Som Energimyndigheten tolkar uppdraget måste dock omställningen ske på ett hållbart sätt, i så måtto att målkonflikter med andra miljömål ska minimeras. Däremot finns inga ambitioner att uppdraget ska lösa alla aspekter av hållbara transporter ur såväl ekonomiskt, ekologiskt som socialt hänseende.

Därför behövs åtgärden

Transportsektorn är i dagsläget starkt beroende av fossila drivmedel (88 procent av vägtrafiken). Inrikes transporter står för nästan en tredjedel av Sveriges totala växthusgasutsläpp, och om också utrikesresor räknas in blir transportsektorns klimatpåverkan än större. Genom åren har en rad förslag för minskad klimatpåverkan från transportsektorn tagits fram, bland annat av den tidigare klimatberedningen och utredningen Fossilfrihet på väg. En del av förslagen utreds nu vidare i särskilda utredningar om skatt på flygresor, vägslitageskatt för tunga fordon och bonusmalus för lätta fordon, men fortfarande finns mycket kvar att göra. Därutöver kan fler åtgärder än de tidigare föreslagna bli nödvändiga för att nå regeringens mål om en fossilfri fordonsflotta. Här behövs en strategisk plan som sätter tydliga mål för omställningen till en fossilfri transportsektor och sätter ihop de åtgärds paket som krävs för att nå dit, och en bättre samordning mellan berörda aktörer för att få mer att hända.

Ett särskilt problem som uppmärksammas är de samhällsekonomiska kalkylernas roll för transportpolitiken. Flera miljörelaterade nyttor och kostnader kan vara mycket svåra att värdera. Om dessa svårigheter medför att miljörelaterade nyttor och kostnader systematiskt undervärderas i förhållande till andra effekter så kan detta få allvarliga konsekvenser. Därför är det särskilt angeläget att noga överväga hur samhällsekonomiska kostnader och nyttor av arbetet ska utvärderas.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

En snabbare omställning till en fossilfri transportsektor är naturligtvis positiv för klimatet. Därutöver finns synergier med andra miljö- och samhällsmål då många åtgärder som minskar transportsektorns klimatpåverkan också minskar andra miljö- och hälsokadliga utsläpp samtidigt som de bidrar till trevligare stadsmiljöer och bättre folkhälsa.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Åtgärden motiveras främst av målet *Begränsad klimatpåverkan*. Därutöver påverkar transportererna flera andra miljömål såsom *Frisk luft*, *Bara naturlig försurning* och *God bebyggd miljö*.

Tidsplan för genomförande

Regeringsuppdraget ska avrapporteras enligt särskild överenskommelse. Tidsplan är ännu inte framtagen.

Moderna bromsblock – plan för konvertering av bromsblock på befintliga godsvagnar, del 1 förstudie

TRANSPORTSTYRELSEN I SAMVERKAN MED TRAFIKVERKET

Det här ska vi göra

Beskriva förutsättningar, möjligheter och konsekvenser för åtgärder för att påskynda en ersättning av högbullrande bromsblock av gjutjärn till moderna lågbullrande på befintliga godsvagnar. Om möjligt, föreslå lämplig styrmedelskombination.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Analysera konsekvenserna av de förslag till åtgärder som finns för att stimulera konvertering av bromsblock på befintliga godsvagnar, exempelvis förbud, avgifter eller bidragssystem. Redogöra för rådigheten för respektive styrmedel.

Genom litteraturstudier, dialog med olika aktörer samt beräkningar och andra analyser lyfta fördelar och nackdelar med respektive förslag till åtgärd.

Projektet innebär att vi ska utreda och beskriva:

- Potential till att minska bulleremissioner från järnväg.
- Potential till att minska exponeringen för buller från järnväg.
- Potential till hälsovinster till följd av minskad exponering.
- Samhällsekonomiska bedömningar – inklusive eventuella överflyttningar mellan trafikslagen.
- Tekniska möjligheter och kostnader.
- Möjliga styrmedel, ekonomiska, legala med flera.
- Sammanställning av befintliga arenor och samarbetsformer med berörda aktörer inom järnvägsbranschen.

Därför behövs åtgärden

Idag exponeras flera hundra tusen personer för buller från järnvägstrafik högre än riktvärden för buller utomhus eller inomhus (cirka 230 000 > Leq 55 dBA utomhus och cirka 370 000 > Lmax 45 dBA inomhus). Äldre fordon omfattas inte av dagens krav på högsta tillåtna bullernivåer på järnvägsfordon. Utbytestakten för godsvagnar är mycket låg och ett utbyte av befintliga bromssystem av gjutjärn har identifierats som en mycket effektiv åtgärd för att reducera bullernivåerna från järnvägstransportsystemet. Denna tekniska potential har dock inte nyttjats hittills och det är sannolikt motiverat med styrmedel utöver de som redan beslutats.

Buller som orsakas av godsvagnar som bromsas med gjutjärnsblock är omfattande. Ett byte till lågbullrande bromsblock på godsvagnar har en stor potential för att minska hälsokonsekvenserna på grund av järnvägsbuller. Det finns ett tryck på åtgärder inom EU från framför allt Tyskland och Nederländerna. Dock finns det möjliga målkonflikter. Exempelvis kan ökade underhållskostnader leda till överflyttning av gods från järnväg till väg. Vinterförhållanden kan också leda till driftsrestriktioner för att vidmakthålla säkerheten. Dessa förhållanden är unika för Norden och behöver utredas närmare. Ansvar för frågan samt mandat för att åtgärda problemet vilar nu hos olika myndigheter men ingen har helhetsansvaret. En samverkan är därför nödvändig.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Åtgärden syftar till minska antalet exponerade för trafikbuller på ett effektivt sätt samtidigt som samhällets och näringslivets mål om tillgänglighet tillgodoses.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Åtgärden kan leda till minskat trafikbuller från järnväg och därmed bidra till miljömålet *God bebyggd miljö*. Den kan också förbygga och förhindra målkonflikter med andra miljö kvalitetsmål som till exempel *Begränsad klimatpåverkan* och *Frisk luft* till följd av ett olämpligt införande av moderna bromsblock som kan innebära en överflyttning av transporter från järnväg till väg.

Tidsplan för genomförande

Projektet genomförs under 2017. En förstudie planeras vara klar 2016-10-01.

Minskade koldioxidutsläpp från flygresor

TRANSPORTSTYRELSEN I SAMVERKAN MED ENERGIMYNDIGHETEN

Upphandlingsmyndigheten kommer att bjudas in.

Det här ska vi göra

Vi ska undersöka möjligheterna för att regeringskansliet och statliga myndigheter, som en del av sitt miljöledningsarbete, deltar i Fly Green Fund för att bidra till minskad klimatpåverkan från sina flygresor. Fly Green Fund är en stiftelse i vilken bland annat SAS, Braathens, Swedavia och Sveriges regionala flygplatser deltar. Verksamhetsidén bygger på att anslutna organisationer och företag köper biobränsle, vilket kan vara ett alternativ till klimatkompensering. Målet är att få upp efterfrågan och volymen på biobränsle för flyget samt att få igång lokal tillverkning här i Sverige.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Vi ska utreda huruvida myndigheter kan ansluta sig till Fly Green Fund, och om detta är möjligt ska vi ta fram ett förslag på hur anslutningen skulle kunna genomföras samt vilka miljökonsekvenser detta skulle få jämfört med klimatkompensering.

Därför behövs åtgärden

Att ta fram styrmedel för att minska klimatpåverkan från flyget lyftes som en viktig fråga i den fördjupade utvärderingen av miljömålen 2015. Ett exempel som nämndes vid sidan av flygskatt var ökad användning av förnybara bränslen, något som både flygbranschen och av FN-organet ICAO (International Civil Aviation Organization) ser som en viktig del för att uppnå en hållbar utveckling inom flyget. Det är idag tillåtet att blanda in upp till 50 procent biobaserat jetbränsle i det konventionella jetbränslet. Den stora utmaningen är att få igång kommersiell produktion av biobränslen för att möta flygets behov.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Målet med åtgärden är att minska koldioxidutsläppen från statens flygresor och att bidra till ökad efterfrågan och biobränsletillgång för luftfarten i Sverige.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Miljö kvalitetsmålet *Begränsad klimatpåverkan*.

Tidplan för genomförande

2016

Metodik för samhällsekonomisk analys av regleringar

TRANSPORTSTYRELSEN I SAMVERKAN MED TRAFIKVERKET,
TILLVÄXTVERKET OCH STATENS VÄG- OCH TRANSPORTFORSKNINGS-
INSTITUT

Det här ska vi göra

Vi ska ta fram en för transportsektorn anpassad metodik för samhällsekonomisk analys av regleringar för att möjliggöra a) jämförelser mellan olika typer av styrmedel och b) hur olika utformning påverkar ett styrmedels effektivitet, för att exempelvis lösa problem med icke internaliserade externa miljöeffekter. En kartläggning av forskningsbehoven av effektsamband kopplat till styrmedel i transportsektorn kommer även att genomföras, vilket innefattar effektsamband för påverkan på miljö och hälsa.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Ett externt forskningsprojekt initierat av Transportstyrelsen finansierat av CTS, Centrum för Transportstudier. Huvudprojektledare Sara Forsstedt, samhällsekonom väg- och järnvägsavdelningen, Transportstyrelsen.

Därför behövs åtgärden

Metodiken för samhällsekonomisk analys av regleringar behöver förbättras för att bättre kunna avgöra hur en regel bör utformas för att ge effekt.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

På sikt är syftet att metodiken för samhällsekonomisk analys av regleringar ska leda till styrmedel som ger ett större bidrag till måluppfyllelse.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

I huvudsak *Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, Bara naturlig försurning, Ingen övergödning, God bebyggd miljö och Ett rikt växt- och djurliv.*

Tidplan för genomförande

2016

Färre nya exponerade för buller och luftföroreningar

TRAFIKVERKET I SAMVERKAN MED FOLKHÄLSOMYNDIGHETEN OCH
BOVERKET

Sveriges Kommuner och Landsting och andra berörda är välkomna att medverka.

Det här ska vi göra

Initialt att skapa samsyn mellan dessa berörda myndigheter avseende problembild, målbild, nuläge och identifierande av möjligheter. Fokus avses ligga på frågorna: Varför tillkommer så många nya utsatta? Vilka platser, typ av platser gäller det? Var fattas de beslut som påverkar/kan påverka utvecklingen? I en tänkbar fortsättning kan tänkas ett samarbete kring förverkligande av identifierade möjligheter/åtgärder.

Fokus planeras ligga på att identifiera gemensamma principer för hur nya bostäder ska/bör planeras och transportförsörjas för att undvika nygenerering av utsatta för buller och luftföroreningar.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Trafikverket kallar till ett expertseminarium med representanter från samverkande myndigheter innan sommaren 2016. Trafikverket tar fram underlag inom sitt ansvarsområde och erbjuder samverkande myndigheter att göra sammalunda.

Därför behövs åtgärden

Att åtgärda bullerproblem kan liknas vid att försöka ta sig upp för en rulltrappa som går neråt. Trots att många åtgärdas blir nettot ganska magert. Urbanisering, regionförstoring, höga markpriser, krav på god tillgänglighet och befolkningsökning visar på behov av förtätning, bostadsbyggande i stationsnära lägen mm, som i sin tur riskerar att skapa än fler bullerutsatta. Luftkvalitetsproblematiken uppvisar en liknande situation men där är åtgärdsalternativen för en infrastrukturansvarig begränsade.

Utvecklingen leder även till en insikt om att kollektivtrafik, gång och cykling måste ha en större andel av persontransporterna. En sådan utveckling kan antas minska buller på vissa ställen men öka det på andra. En ökning av gående och cyklister kan även tänkas öka exponeringen av luftföroreningar för vissa men minska den för andra. Samtidigt är dessa ”aktiva” transportsätt mycket gynnsamt för folkhälsa i kraft av den motion de medför.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Färre nya utsatta för buller och avgaser. Ökad motion genom ökad cykling och gång.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Frisk luft och God bebyggd miljö, samt bättre folkhälsa.

Tidsplan för genomförande

2016-2017. Expertseminarium slutet av maj.

Minskad andel dubbade däck i tätort

TRAFIKVERKET I SAMVERKAN MED TRANSPORTSTYRELSEN

Det här ska vi göra

Stämma av fakta om olika däck för- och nackdelar och sammanställa detta. Utifrån respektive myndighets uppdrag och behov diskutera en önskvärd utveckling och ta fram förslag på möjliga åtgärder för att påverka utvecklingen.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Inledande diskussioner förs mellan myndigheterna i mars 2016. Befintligt material som Trafikverket sammanställt inom regeringsuppdraget om att skapa förutsättningar för ändamålsenliga och miljömässigt hållbara däckval presenteras. När Statens väg- och transportforskningsinstitut (VTI) pågående studie färdigställts i vår hålls en workshop mellan myndigheterna för att utröna behovet av att gå vidare med myndighetsgemensamt informationsmaterial etc. Materialet blir även ett underlag för regelutveckling kopplad till däck, samt eventuellt framtida forskningsområden.

Därför behövs åtgärden

Användning av dubbdäck vintertid står för en stor del av de höga partikelhalter som säsongvis förekommer i tätorter. Partiklar som är så små att de kan andas in av människan är kopplade till ökad ohälsa och för tidig död, även vid halter under de lagreglerade. Dubbdäck bullrar i sig själva och gör att grov vägbeläggning måste användas som ger högre bullernivåer under hela året. Samtidigt har dubb betydelse för trafiksäkerhet och framkomlighet för vissa fordon och på vissa väglag. Det handlar om att visa att moderna fordon inte ”behöver” dubbdäck ur säkerhetssynpunkt och att dessa inte är att rekommendera i utsatta tätorter.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Minskad användning av dubbdäck i större tätorter. Minskade partikelhalter och lägre bullernivåer i tätorter.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Miljökvalitetmålen *Frisk luft* och *God bebyggd miljö*.

Tidsplan för genomförande

2016-2017

Ekonomi, tillväxt och konsumtion

I temat Ekonomi, tillväxt och konsumtion ingår fem åtgärder. Myndigheterna kommer att samarbeta kring frågor som rör hållbar utveckling i förhållande till barn och unga, upplysningstjänsten Hallå konsument, miljöbedömningar och vägning av olika samhällsmål i fysisk planering, integrering av miljö- och tillväxtarbetet, samt analys av hållbarhetsarbete i olika företagsbranscher.

Miljömässiga samhällsutmaningar påverkar grundförutsättningarna för ekonomisk tillväxt. Inte bara vad gäller själva möjligheterna för fortsatt ekonomisk tillväxt, utan också hur ekonomisk tillväxt sker och hur branscher, produktionsprocesser och affärsmodeller utvecklas. Det är därför centralt att förstå hur samhällsutmaningar påverkar näringslivet i stort, men även hur entreprenörskapet kan användas som ett verktyg för att bemöta olika samhällsutmaningar. Detta för att identifiera utvecklingsbehov vad gäller ramvillkor, men även stöd till nytta för det enskilda företaget. På så sätt kan miljöhänsyn bli ett medel för att stärka konkurrenskraften.

Synen att ekonomisk tillväxt och miljö står i motsats till varandra har börjat förändras. I allt fler sammanhang lyfts det ömsesidiga beroendet mellan miljö och ekonomi fram, liksom att ekonomi är ett centralt verktyg för att nå ekologisk och social hållbarhet. Den globala ekonomin förutspås växa med 50 procent de kommande 15 åren samtidigt som den kommer att genomgå genomgripande strukturella förändringar. En hållbar tillväxt behöver främja en resurseffektivare och grönare ekonomi och konsumtion där prissignaler, vinstmarginaler och andra ekonomiska faktorer speglar miljöns värde för samhället.

EU-kommissionen har lanserat cirkulär ekonomi och resurseffektivitet som viktiga byggstenar för ett framtida modernt, hållbart Europa. Statliga myndigheter har i uppdrag att främja goda förutsättningar för hållbar tillväxt lokalt och regionalt. Grön ekonomi och ökad energieffektivisering är prioriterade tematiska områden för hållbar regional tillväxt inom regionalfondsprogrammen. Regeringen har aviserat att en strategi för hållbar konsumtion ska tas fram. Flera av Miljömålsrådets myndigheter arbetar med frågor kring hållbar tillväxt och konsumtion.

Åtgärderna inom ekonomi, tillväxt och konsumtion rör flera av generationsmålets strecksatser och i förlängningen samtliga miljökvalitetsmål.

Initiativ till myndighetssamverkan kring frågor som rör hållbar utveckling i förhållande till barn och unga

KONSUMENTVERKET I SAMVERKAN MED FOLKHÄLSOMYNDIGHETEN, LIVSMEDELSVERKET, ENERGIMYNDIGHETEN, BOVERKET OCH SKOLVERKET Naturvårdsverket kommer att bjudas in.

Det här ska vi göra

Under 2016 planeras följande:

Att inom det befintliga *myndighetsnätverket för barn- och ungdomsfrågor* starta ett område som rör hållbar utveckling i förhållande till barn och unga.

- Fokus för detta nya område ska läggas på individens kunskap och förmåga att agera miljömässigt hållbart, snarare än infrastrukturella förutsättningar.
- Inga finansiella åtaganden.
- Möte i april med syfte att dra upp riktlinjer kring vad, varför, när och vem/vilka personer är mest lämpade att ingå.
- Resultatet av samrådsmötet återkopplas till myndigheter som visat intresse av att delta via Miljömålsrådet.
- Myndighetsnätverket för barn- och ungdomsfrågor beslutar om samverkan.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Under 2016 kommer Konsumentverket kalla till möte för identifiering av behov av samverkan.

Därför behövs åtgärden

Perspektivet hållbar utveckling saknas idag i befintligt myndighetsnätverk för barn och ungdomsfrågor. Nätverket har arbetat framgångsrikt inom andra områden, exempelvis i arbetet med ekonomiskt utsatta barn. Det finns också ämnesgrupper där ekonomi, barns och ungas rätt till kultur, IT och säkerhet, reklam och marknadsföring också diskuteras. Myndighetsnätverket för barn- och ungdomsfrågor utgår från barnkonventionen och fokuserar på barnets rättigheter. Genom samverkan vill de cirka 20 myndigheterna som deltar idag identifiera och samordna insatser som berör barn och unga.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Det är ännu inte möjligt att koppla åtgärden till någon konkret effekt.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Det är ännu inte möjligt att koppla åtgärden till ett eller flera miljö kvalitetsmål.

Tidsplan för genomförande

Möte i april 2016.

Utveckla Hallå konsument

KONSUMENTVERKET I SAMVERKAN MED NATURVÅRDSVERKET,
LIVSMEDELSVERKET, KEMIKALIEINSPEKTIONEN, ENERGIMYNDIGHETEN
BOVERKET SAMT LÄKEMEDELSVERKET

Länsstyrelserna kommer att bjudas in. Andra parter kan också komma att bli involverade beroende på arbetets inriktning. Dessa skulle till exempel kunna vara Jordbruksverket kring mat- och miljömärkning eller Trafikverket när det gäller bilpooler och resande.

Det här ska vi göra

Under 2016 planeras följande arbete för området hållbar konsumtion:

- Utvärdera innehåll på hallakonsument.se samt analysera besöksstatistik.
- En del av utvärderingen är att arrangera en workshop i slutet av mars/början av april. Under denna workshop ska tankar och idéer som arbetats fram inom Konsumentverket presenteras. Syftet med workshopen är att få fler infallsvinklar på det presenterade materialet.
- Sammanställa utvärderingen i en rapport och aktivitetslista.
- Utifrån resultatet av utvärderingen utveckla såväl innehåll som funktionalitet.
- Anordna kompetenshöjande aktiviteter för vägledarna på Hallå konsument.
- Marknadsföring och kommunikation av innehållet.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Initialt kommer arbetet bestå av planering av och genomförande av utvärdering, som bland annat består av ovannämnda workshop. Resultatet från utvärderingen ligger sedan till grund för val av åtgärder samt hur dessa ska genomföras. Tänkbara åtgärder är produktion av artiklar, konsumentguider och marknadsföringsinsatser.

Konsumentverket ansvarar för genomförandet. Livsmedelsverket, Läkemedelsverket, Naturvårdsverket, Boverket, Kemikalieinspektionen och Energimyndigheten förväntas delta utifrån befintlig samverkan kring Hallå konsument. Dessa myndigheter kommer också att bjudas in till den planerade workshopen i slutet av mars/början av april.

Beroende på vilken riktning arbetet tar kan olika myndigheter beröras mer eller mindre av utvecklingsarbetet under året. Tillåt oss illustrera med ett exempel: Låt säga att samverkansgruppen kring Hallå konsument kommer fram till att det behöver tas fram artiklar inom läkemedel, då ansvarar Läkemedelsverket för det inom ramen för det arbetssätt som är överenskommet i Hallå konsument.

Därför behövs åtgärden

I uppdraget för upplysningstjänsten ingår att informera om miljömässigt hållbar konsumtion. Idag finns ett basmaterial på webbplatsen. Vi kan konstatera att vi per idag inte haft någon större efterfrågan på denna information. Vi har heller inte

marknadsfört att detta finns. De planerade åtgärderna syftar till att konsumenterna ska ta del av den information som ges för att kunna agera mer miljömässigt hållbart i sin konsumtion.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Önskvärd effekt är att konsumenterna upplever att de har tillgång till nyttiga verktyg och användbar information som leder till att de kan konsumera miljömässigt mer hållbart.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Åtgärden bidrar till generationsmålets strecksats *Konsumtionsmönstren av varor och tjänster orsakar så små miljö- och hälsoproblem som möjligt*. Alla 16 miljö-kvalitetsmålen berörs om man bara drar ut orsakssambanden tillräckligt långt. När vi identifierat vilket innehåll på webben som ska utvecklas kan vi göra tydligare kopplingar till enstaka miljö-kvalitetsmål.

Tidsplan för genomförande

Utvärdering och sammanställning av rapport och aktivitetslista ska ske under våren 2016. Utveckling av innehåll och funktionalitet påbörjas hösten 2016 och kommer troligtvis att fortsätta under 2017.

Förstudie om vägledning om miljöbedömningar och vägning av olika samhällsmål

NATURVÅRDSVERKET I SAMVERKAN MED BOVERKET, FOLKHÄLSO-MYNDIGHETEN, RIKSANTIKVARIEÄMBETET, SGU OCH LÄNSSTYRELSENA
Samverkan med Sveriges Kommuner och Landsting är lämpligt och nödvändigt.

Det här ska vi göra

Vi ska utveckla en modell för att på ett transparent sätt väga olika intressen mot varandra i den fysiska planeringen. Vägledningen om miljöbedömningar ska utvecklas tillsammans med vägledning om modellen.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Vi tar i dialog med kommuner och andra intressenter fram stommen till en modell för hur man kan väga olika intressen och hantera alla samhällsmål på ett transparent sätt i den fysiska planeringen. Vi gör en grov plan för hur vägledning om modellen och om miljöbalkens regler för miljöbedömningar av planer och program kan genomföras. Vi skapar en plats där goda exempel på planprocesser kan samlas. Arbetet med denna åtgärd bör utnyttja Plattformen för hållbara städer och andra lämpliga samarbetsytor som redan finns.

Därför behövs åtgärden

I den fördjupade utvärderingen av miljömålen 2015 uppmärksammades svårigheter att hantera alla samhällsmål (cirka 100 nationella mål) på ett transparent sätt i planprocessen. Vi har också noterat att instrumentet miljöbedömningar i stor utsträckning inte används på det sätt som avses i lagstiftningen. Vi ser därför ett behov av stöd till kommuner och planansvariga myndigheter i hanteringen av miljöaspekter och i redovisning av avvägningen mellan olika samhällsmål i planprocessen.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Den fysiska planeringen är ett kraftfullt verktyg för att bidra till att miljömålen nås. Om hanteringen av alla samhällsmål blir tydligare i planprocesserna och användningen av miljöbedömningar förbättras bör det bli lättare för kommuner och planansvariga myndigheter att se möjligheterna att bidra till målen.

Effekterna kan visa sig i mer klimatsmart byggande, transportlösningar med liten miljöpåverkan, bättre lokalt omhändertagande av dagvatten, utveckling av ekosystemtjänster i tätorter etc.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Åtgärden bidrar till alla miljö kvalitetsmål med *God bebyggd miljö* i fokus.

Tidsplan för genomförande

Förstudien med modellutveckling och planering av vägledning genomförs under 2016. Om förstudien faller väl ut kan samarbetet övergå till vägledningsinsatser under 2017 och 2018.

Miljöintegrering

TILLVÄXTVERKET I SAMARBETE MED ENERGIMYNDIGHETEN SAMT LÄNSSTYRELSENA OCH DE REGIONALT UTVECKLINGSANSVARIGA AKTÖRERNA

Det här ska vi göra

Tillväxtverket och Energimyndigheten planerar att avsätta resurser för att stärka förutsättningarna för att integrera miljö- och tillväxtarbetet. Det riktas till regionala utvecklingsaktörer som har ansvar för det regionala tillväxtarbetet och länsstyrelserna som övergripande och samordnande roll i det regionala arbetet med miljömålen med bland annat ansvar att ta fram regionala klimat och energistrategier. Tillväxtverkets och Energimyndighetens mål är att förstudien ska visa vad som krävs för att stärka det strategiska tillväxtarbetet med fokus på koldioxidsnål ekonomi.

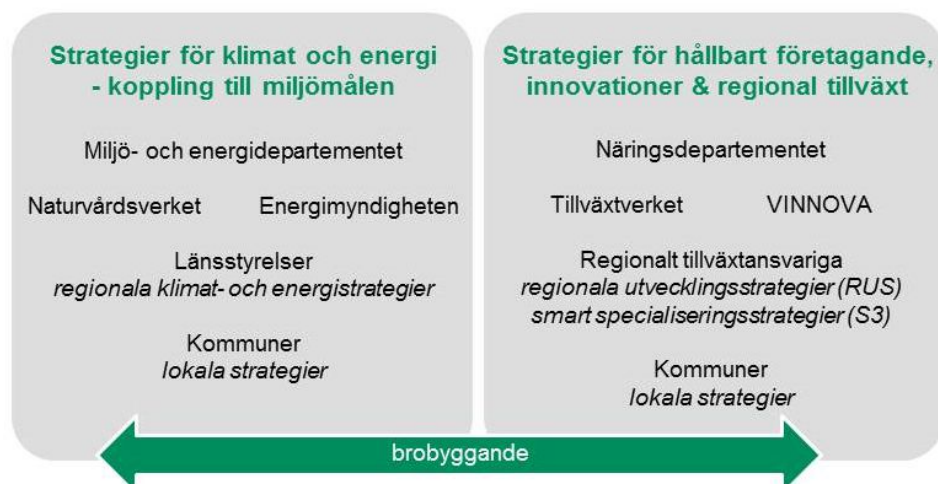
Så här ska vi genomföra åtgärden

Arbetet inleds med en förstudie där vi gemensamt diskuterar med ett urval länsstyrelser och tillväxtansvariga om problematik och inte minst möjligheter till ett smartare och mer effektivt arbete (brobyggande).

En avvägningsfråga som sannolikt behöver utredas i förstudien är om insatsen ska ha fokus på klimat- och energistrategiska insatser, eller om ett bredare miljöperspektiv bör lyftas upp.

Därför behövs åtgärden

Under strukturfondsperioden 2014-2020 ska minst 20 procent av de svenska EU-medlen gå till koldioxidsnål ekonomi i alla sektorer (tematiskt mål 4). Det strukturfondskapital som finns under perioden och som lyfter fram energieffektiv och koldioxidsnål ekonomi bör kunna stärkas såväl strategiskt som operativt, därför att det saknas ett brobyggande dels nationellt, men också regionalt. Problematiken har vi försökt att exemplifiera i bilden nedan. Åtgärden behövs därför att det i vissa delar saknas ett ”brobyggande” mellan miljö- och tillväxtarbetet. Ett arbete där Energimyndigheten och Tillväxtverket gemensamt kan arbeta för att stärka regionerna (länsstyrelser och regionalt utvecklingsansvariga) att uppnå synergier mellan energi- och klimatstrategier å ena sidan, och det regionala tillväxtarbetet å den andra sidan.

Effekter i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Åtgärden ska visa vad som krävs för att stärka det strategiska tillväxtarbetet med fokus på koldioxidsnål ekonomi.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Miljö kvalitetsmålet *Begränsad klimatpåverkan*.

Tidsplan för genomförande

Förstudien genomförs under första hälften av 2016. Förstudien ska utmyнна i förslag till insatser som ska stärka det regionala och nationella genomförandet under senare delen av 2016 och kommande år.

Hållbart företagande

TILLVÄXTVERKET I SAMVERKAN MED KEMIKALIEINSPEKTIONEN,
NATURVÅRDSVERKET (OCH KONSUMENTVERKET)

Det här ska vi göra

Tillväxtverket kommer under 2016 att utveckla en metod för att kartlägga företags hållbarhetsarbete i olika branscher. Modellen ska visa på hur företagen arbetar med hållbarhetsfrågor samt i vilken utsträckning. Resultatet ska ligga till grund för en analys av branschspecifika utvecklingsbehov samt identifiering av nyckelaktörer för samverkan. En första branschstudie genomförs under första kvartalet 2016 på svensk modeindustri. Redan idag deltar Tillväxtverket i samverkansprojekt kopplade till hållbara textilier (med Kemikalieinspektionen och Naturvårdsverket) samt hållbar konsumtion (med Konsumentverket samt Nordiska Ministerrådet). Tillväxtverket säkerställer att dessa olika initiativ kopplas samman.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Utveckling av modell för kartläggning och analys samt pilotstudie genomförs enligt fastlagd plan. Resultatet av kartläggningen analyseras och diskuteras tillsammans med samverkansmyndigheter i syfte att identifiera åtgärdsbehov samt förslag på vidare insatser.

Därför behövs åtgärden

Tillväxtverkets temastudie om Hållbart företagande från undersökningen Företagens villkor och verklighet visar på att en majoritet av de små och medelstora företagen (med över tio anställda) har ett existerande hållbarhetsarbete men att företagets storlek och branschtillhörighet spelar stor roll vad gäller hållbarhetsarbetets inriktning, utformning och behov. Rapporten pekar också på att miljöarbetet i de små och medelstora företagen stagnerar eller till och med minskar jämfört med tidigare års undersökningar.

Offentliga insatser och existerande metoder för hållbart företagande är vanligtvis allmänt utformade utan särskild anpassning till storlek eller branschtillhörighet. Existerande insatser är också ofta utformade för att hjälpa enskilda företag att komma igång och strukturera sitt hållbarhetsarbete snarare än att stötta fortsatt utveckling och bemötande av branschspecifika utmaningar.

Effekter i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Företags hållbarhetsarbete förväntas i allmänhet leda till minskade utsläpp, mer effektivt resursutnyttjande och utveckling av nya miljöanpassade produkter och lösningar. Modeindustrins utmaningar, och därmed de områden som väntas ligga till grund för branschspecifika insatser, rör resursutnyttjande (inte minst vattenanvändning), kemikalieanvändning och avfall. Det är främst inom dessa områden som åtgärden väntas ge huvudsakliga indirekta effekter.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Generationsmålet samt i första hand miljö kvalitetsmålen *Begränsad klimatpåverkan* och *Giftfri miljö*.

Tidsplan för genomförande

Januari-oktober 2016.

Energi/bioenergi

Fem åtgärder ingår i temat Energi/bioenergi. Myndigheterna kommer att samverka kring riksintressen för energiproduktion och energidistribution, metodik för konsumtionsbaserad energianvändning, statistik för småskalig vedeldning, bioenergi-produktion inom jord- och skogsbruk, samt energiproduktion av biomassa från vägkanter och andra infrastrukturimpediment.

Alla energikällor påverkar miljön på något sätt. Förbränning av bränslen ger utsläpp som leder till försurning, övergödning och hälsoproblem, och när det gäller fossila bränslen till klimatpåverkan. Även förnybara energislag har konsekvenser, till exempel kan ett alltför högt uttag av bioenergi påverka den biologiska mångfalden och rubba processer i ekosystemen.

Utsläppen av växthusgaser orsakade av svensk konsumtion är stora och har ökat de senaste tjugo åren, även om utsläppen minskar i landet. Energianvändningen har minskat inom industri, bostäder och service men ökat för transporter. Utvecklingen av energieffektivisering i byggnader har varit positiv. Samtidigt är den totala slutanvändningen av energi lika stor nu som 1970. Trenden med en ökad användning och tillförsel av bland annat vind- och bioenergi väntas fortsätta.

Klimatomställning, minskade utsläpp och övergång till förnybar energi hör till regeringens prioriterade frågor. Målen till 2020 är bland annat att klimatutsläppen ska minska med 40 procent och energianvändningen ska vara 20 procent effektivare. Målet att minst 50 procent av energianvändningen ska bestå av förnybar energi är uppnått. Frågor kring omställning av energianvändningen, energieffektivisering och nyttjande av förnybar energi är centrala uppgifter för flera av Miljömålsrådets myndigheter.

Åtgärderna inom temat energi rör flera av generationsmåletns strecksatser och främst miljökvalitetsmålen *Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, Bara naturlig försurning, Giffri miljö, Ingen övergödning, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, God bebyggd miljö* samt *Ett rikt växt- och djurliv*.

Uppdatering av riksintressen för energiproduktion och energidistribution

ENERGIMYNDIGHETEN I SAMVERKAN MED ANDRA BERÖRDA
RIKSINTRESSEMYNDIGHETER SAMT LÄNSSTYRELSENA

Det här ska vi göra

Genomgång av äldre angivna riksintresseanspråk och avgöranden om vilka som ska kvarstå respektive utgå samt nya angivanden av Energimyndighetens riksintressen för energiproduktion och energidistribution. Grunden för arbetet är att utse riksintresseområden som bedöms ha tillräckligt stor vikt för energisystemet och försörjningstryggheten.

Så här ska vi genomföra åtgärden

I ett första steg ska Energimyndigheten genomföra en inventering av myndighetens befintliga riksintressen för energiproduktion och energidistribution som angavs under 1990-talet. I ett nästa steg bedöma om det finns behov av att uppdatera befintliga och utpeka nya riksintressen för energiproduktion.

Därför behövs åtgärden

Energimyndigheten ska enligt 3 kap. 8 § miljöbalken ange riksintresseanspråk för energiproduktion och energidistribution. Idag råder viss oklarhet om vilka områden som omfattas av detta riksintresse och i vilken mån dessa är aktuella. Vissa äldre beslut saknar tydlig geografisk avgränsning, andra områden har av länsstyrelserna tolkats som riksintressen trots att något beslut inte hittills gått att hitta och ytterligare andra pekades ut i en tid då energisystemet och förväntningarna på det framtida energisystemet såg helt annorlunda ut än idag.

Några av dessa anspråk kanske inte alls längre är av riksintresse, medan andra idag snarare är aktuella för andra typer av riksintressen (typiskt sett industriproduktion). Å andra sidan kan det finnas andra mark- och vattenområden av riksintresse för energiproduktion och -distribution som inte angetts som sådana. Det finns därför ett stort behov av att gå igenom och uppdatera myndighetens riksintresseanspråk för energiändamål.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Korrekta underlag för vilka områden som är av riksintresse för energiändamål är en förutsättning för att mark och vatten ska användas på ett resurseffektivt sätt. Det gäller både för att värna områden som är av stor vikt för energisystemet och försörjningstryggheten samt för att frigöra mindre viktiga områden för annan användning som innebär en sammantaget bättre hushållning med mark- och vattenresurser.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Åtgärden tar sin utgångspunkt i målsättningen om en god hushållning med naturresurserna som är en del av generationsmålet. Vilka naturtypsmål eller andra miljömål som påverkas varierar beroende på vilket område som är aktuellt. Fler miljömål kan påverkas både positivt och negativt av angivna riksintresseanspråk för energiändamål.

Tidsplan för genomförande

Genomgång och uppdateringen av befintliga riksintressen och framtagandet av kriterier för nya riksintressen sker under 2016. Därefter vidtar arbetet med att peka ut nya riksintressen enligt de nya kriterierna.

Utveckling av metodik för konsumtionsbaserad energianvändning

ENERGIMYNDIGHETEN I SAMVERKAN MED NATURVÅRDSVERKET,
KONSUMENTVERKET, LÄNSSTYRELSENA OCH SCB

Det här ska vi göra

Utveckling av metodik för att analysera konsumtionsbaserad energianvändning och dess betydelse för generationsmålet, med särskilt fokus på klimat.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Samverkan mellan myndigheterna i syfte att åskådliggöra energianvändningen och generationsmålet utifrån ett konsumtionsperspektiv och föreslå förbättringar för statistiken och framtida möjliga analyser.

Därför behövs åtgärden

Generationsmålet anger att konsumtionen av varor och tjänster ska orsaka så små miljö- och hälsoproblem som möjligt, utan att samtidigt orsaka ökade miljö och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. För att följa upp generationsmålet behöver konsumtionsbaserade indikatorer analyseras. Konsumtionsbaserade indikatorer tar hänsyn till hela produktionskedjan av alla varor och tjänster som konsumeras inom landet (till exempel elektronik, resor, mat, hotell, banktjänster) oavsett om de produceras i Sverige eller utomlands. Indikatorer på konsumtionsbaserad energianvändning och växthusgasutsläpp synliggör alltså den totala påverkan svenska konsumtionen har.

Konsumtionsbaserad statistik är angelägen också ur ett åtgärds perspektiv. Den kan hjälpa oss att minska påverkan från importerade varor och tjänster i valet av strategiska samarbeten med viktiga länder (export av miljöteknik, utformning av finansiering av utvecklingsprojekt/gröna investeringar, till exempel inom ramen för SIDA:s och Exportkreditnämndens arbete, eller vid köp av CDM) och genom internationellt samarbete inom ramen för exempelvis UNFCCC eller CCAC. Statisti-

ken kan också bidra till utformningen av nationella åtgärder riktade såväl direkt till konsumenter som till produktionsledet.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Med bättre kunskap om den energi- och den klimatpåverkan som förknippas med vår konsumtion blir det lättare att sätta in verkningsfulla åtgärder och styrmedel på energi- och klimatområdet.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Generationsmålet och miljö kvalitetsmålet *Begränsad klimatpåverkan*.

Tidsplan för genomförande

2016

Förbättrad statistik för uppföljning av småskalig vedeldning

ENERGIMYNDIGHETEN I SAMVERKAN MED NATURVÅRDSVERKET SAMT MYNDIGHETEN FÖR SAMHÄLLSSKYDD OCH BEREDSKAP OCH SVENSKA MILJÖEMISSIONSDATA (SMED)

Det här ska vi göra

Ta fram ett bättre statistiskt underlag för småskalig vedeldning genom kartläggningar av bränsleanvändningen per typ av panna samt av pannbeståndet, både antalet fastbränslepannor och eldstäder men även typ, ålder och utbytestakt.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Samverkan mellan myndigheterna i syfte att få en bättre uppföljning av utsläppen från småskalig vedeldning.

Därför behövs åtgärden

Småskalig vedeldning svarar för omkring 33 procent av den totala energianvändningen för uppvärmning av småhus i Sverige 2014. Emissioner från småskalig vedeldning orsakar betydande miljöproblem, där särskilt utsläpp av partiklar bidrar till negativa hälsoeffekter. Småskalig vedeldning är också en av de dominerande källorna till de svenska utsläppen av sot (Black Carbon), vilket tillsammans med andra kortlivade klimatpåverkande luftföroeningar bidrar till en betydande klimatpåverkan. I dagsläget är utsläppen från småskalig vedeldning svåra att följa upp på grund av bristfälliga emissionsinventeringar.

För att förbättra kvaliteten på emissionsinventeringarna och för att kunna utforma åtgärder för att minska utsläppen krävs ett bättre statistiskt underlag genom kartläggningar av bränsleanvändningen per typ av panna samt av pannbeståndet, både antalet fastbränslepannor och eldstäder men även typ, ålder och utbytestakt. I dagsläget tas nationell biobränsleförbrukning för småskalig förbränning fram via de

årliga enkätundersökningar som Energimyndigheten ansvarar för inom ramen för energistatistiken, medan antaganden om beståndet av olika typer förbränningsteknologier har vävts in i de relativt gamla emissionsfaktorerna som för närvarande används inom lufrapporteringen till FN:s luftvårdskonvention CLRTAP.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Förbättrade aktivitetsdata kommer leda till en bättre kvalitet på emissionsinventeringarna samt är nödvändigt för att kunna utforma styrmedel och åtgärder för att på sikt minska utsläppen från småskalig vedeldning.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Miljö kvalitetsmålen *Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, Bara naturlig försurning* och *Ingen övergödning*.

Tidplan för genomförande

2016

Möjligheter och hinder för bioenergiproduktion inom svenskt jord- och skogsbruk

SKOGSSTYRELSEN I SAMVERKAN MED ENERGIMYNDIGHETEN,
JORDBRUKSVERKET, NATURVÅRDSVERKET OCH LÄNSSTYRELSENA

Det här ska vi göra

Vi ska ta fram ett kunskapsunderlag som visar potentialen för biomassaproduktion från jordbruksmark och skogsmark liksom vissa marginalmarker och identifiera hinder och möjligheter för tillgängliga resurserna att komma till användning. Underlaget ska behandla hur olika miljörisker kan undvikas. Rapporten publiceras både på svenska och engelska så att den kan bidra till fortsatt kunskapsuppbyggnad kring bioenergi i både Sverige och inom EU.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Vi ska tillsammans sammanställa ett kunskapsunderlag utifrån aktuellt kunskapsläge. Vi kommer i relevanta delar att utgå från och nyttja tidigare underlag och ta in synpunkter på vilka nyttor respektive risker som är viktiga att beakta från forskare och intressenter.

Därför behövs åtgärden

Inom en rad processer i EU har olika aktörer lyft fram problem och risker med bioenergi. Flera regelverk på området bidrar för närvarande till att försvåra en utveckling. Samtidigt är bioenergin en viktig del i arbetet med att öka andelen förnybar energi, både i Sverige och i Europa. Det finns därför ett behov av att visa på konstruktiva sätt att motverka negativa effekter och därmed öka förståelsen för fördelarna med bioenergi.

Sverige har under lång tid legat i framkant när det gäller såväl användning av biomassa till energiändamål som system för att motverka negativa effekter av användningen. Biomassa är nu även aktuellt inom nya användningsområden som ersättning för fossila råvaror i framställning av kemikalier, plaster och textilier.

Produktion av biomassa till energi och andra ändamål kan gynna skogsägare och landsbygdsföretag genom att öka flexibiliteten och sprida den ekonomiska risken. För samhället finns nyttor som ökad sysselsättning, minskade utsläpp av växthusgaser från fossil energi, ökad självförsörjningsgrad och de kollektiva nyttigheter som livskraftiga landsbygdsföretag kan bidra med. Odling av grödor för energiändamål bidrar också till att jordbruksmark som inte används till livsmedelsgrödor hålls i produktion, och förhållandevis enkelt åter kan börja användas för produktion av livsmedel om efterfrågan ökar framöver.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Åtgärden syftar till att ta fram ett kunskapsmaterial kring potentialer, möjligheter och hinder för produktion och användning av svensk biomassa till bioenergi och andra biobaserade produkter. Målet är att stödja såväl europeisk som svensk omställning till en hållbar och biobaserad samhällsekonomi⁴ och därmed minska utsläppen av växthusgaser.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Generationsmålet – *Andelen förnybar energi ökar och att energianvändningen är effektiv med minimal påverkan på miljön*, samt primärt miljö kvalitetsmålet *Begränsad klimatpåverkan*. Utöver denna effekt är ambitionen att effekten ska bli neutral till positiv för *Giftfri miljö*, *Ingen övergödning*, *Levande skogar*, *Ett rikt odlingslandskap* samt *Ett rikt växt- och djurliv*.

Tidsplan för genomförande:

Klart hösten 2016.

---

⁴ Biobaserad samhällsekonomi innebär en övergång från en ekonomi som till stor del baseras på fossila råvaror till en resurseffektivare ekonomi grundad på förnybara råvaror producerade genom en hållbar användning av ekosystemtjänster från mark och vatten.

Energiproduktion av biomassa från infrastruktur

TRAFIKVERKET I SAMVERKAN MED ENERGIMYNDIGHETEN OCH
NATURVÅRDSVERKET

Samverkan med konstellationerna kring regeringsuppdragen om fossiloberoende fordonsflotta samt grön infrastruktur.

Det här ska vi göra

Säkra att vägkanter och andra infrastrukturimpediment beaktas i de båda nämnda regeringsuppdragen så att arealen behandlas som den stora resurs den är för såväl energiproduktion som för biologisk mångfald och hur dessa två frågor är kopplade. Sondering med Jordbruksverket och Skogsstyrelsen om behovet av avstämning/samverkan med deras åtgärdsförslag om biomassa från respektive sektorer.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Trafikverket, som ingår i genomförandet av båda nämnda regeringsuppdrag, lyfter frågan och tillhandahåller underlag för bedömningar och framtagande av förslag.

Därför behövs åtgärden

Väggkantsarealen i Sverige motsvarar en yta i storleksordningen mellan Ölands och Gotlands yta. Lägger vi till järnvägar och kraftledningsgator blir arealen än större. Flera vägkanter hyser stora biologiska värden medan andra har stora möjligheter att utveckla sådana. Inte minst den årliga slåttern har skapat/vidmakthåller dessa värden. Borttagande av slåttermaterial skulle ytterligare utveckla de biologiska värdena men det är dyrt och kräver en för ändamålet anpassad maskinpark. Trafikverket (dåvarande Vägverket) har tidigare gjort försök med detta men det föll inte så väl ut för att det visade sig svårt att få avsättning av det biologiska materialet.

Med det ökade intresset för biogasproduktion och annan energiproduktion från andra källor vill vi göra ett nytt försök att få ekonomi i verksamheten. Vi har beräkningar (som lätt kan uppdateras) avseende såväl energiproduktionspotential som materialets kvalitet och innehåll av misstänkta föroreningar. Dessa visar på en betydande energipotential samt att det biologiska materialet innehåller låga halter av föroreningar.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

- Ökad tillgång på biomassa lämpad för energiproduktion
- Ökad ambition i arbetet med biologisk mångfald i infrastrukturplanläggningar.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Miljökvalitetsmålet *Begränsad klimatpåverkan* samt flertalet ”gröna” och ”blå” miljömål.

Tidsplan för genomförande

2016-2017

Giftfri miljö

I temat Giftfri miljö ingår fyra åtgärder som myndigheterna kommer att genomföra i samarbete. Dessa åtgärder handlar om strategi för giftfria och resurssnåla kretslopp, alternativ till kemiska bekämpningsmedel, hälsorelaterad miljöövervakning samt farliga ämnen i bygg- och anläggningsprodukter.

Kemiska ämnen sprids från tillverkning och finns i produkter och varor som finns i vår vardag. Farliga ämnen förekommer i miljön i halter som kan hota människors hälsa och den biologiska mångfalden. Den fortsatta ökningen av produktion och konsumtion av kemikalier, varor och material kan ge en ökad spridning av farliga ämnen. Ökad återvinning av material kan innebära att farliga ämnen återcirkulerar i samhället och medför oförutsedda risker.

Viktiga styrmedel finns på plats, såsom en rad rättsakter inom EU, till exempel Reach och förordningarna för växtskyddsmedel och biocidprodukter, men reglerna behöver utvecklas. Samtidigt saknas kunskap om ämnens hälso- och miljöegenskaper och om vilka ämnen som sprids från vilka varor under användning och i avfallshanteringen. Information om farliga ämnen i varor behöver bli tillgänglig för konsumenter, leverantörer och i avfallsledet.

En giftfri vardag är ett av regeringens prioriterade områden. Försiktighetsprincipen, utbyte av farliga ämnen och principen att förorenaren betalar är utgångspunkter för det svenska kemikaliarbetet. Farliga ämnen ska fasas ur kretsloppen. Frågor rörande farliga ämnen och kretslopp är centrala uppgifter för flera av Miljömålsrådets myndigheter. Flera regeringsuppdrag och utredningar knyter an till rådets åtgärder som till exempel kommunnätverket för Giftfri vardag, screening av förekomst av miljögifter i yt- och grundvatten samt Formas uppdrag om växtskyddsforskning.

Åtgärderna rör flera av generationsmålets strecksatser; ekosystemtjänster, människors hälsa, kretsloppen samt konsumtionsmönstren och främst miljö kvalitetsmålen *Giftfri miljö, Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Ett rikt odlingslandskap, God bebyggd miljö, samt Ett rikt växt- och djurliv.*

Åtgärder i anslutning till strategi för att främja giffria och resurseffektiva kretslopp inom kemikalielagstiftningen

KEMIKALIEINSPEKTIONEN I SAMVERKAN MED NATURVÅRDSVERKET, TILLVÄXTVERKET OCH LÄNSSTYRELSENA

Det här ska vi göra

Genomföra åtgärder i anslutning till Kemikalieinspektionens uppdrag att ta fram en strategi för att främja giffria och resurseffektiva kretslopp i EU och internationellt inom kemikalielagstiftningen. Strategin ska redovisas till regeringen 13 juni 2016.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Första steget i arbetet är att myndigheterna möts och utifrån strategin bedömer vad som är möjligt att genomföra tillsammans och vilka myndigheter som i så fall vill medverka. Andra steget i arbetet är att genomföra aktiviteten eller aktiviteterna.

Därför behövs åtgärden

Kemikalieinspektionen har lämnat förslag om till exempel grön kemi och innovation i Fördjupad utvärdering 2015. Kopplingar finns även till en kommande strategi för giftfri miljö i EU:s arbete med ett 7:e miljöhandlingsprogram, och till regeringens kommande nationella strategi för hållbar konsumtion.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Giftfria och resurseffektiva kretslopp.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Generationsmålet – *Kretsloppen är resurseffektiva och så långt som möjligt fria från farliga ämnen.*

Tidsplan för genomförande

2016-2018

Åtgärder för alternativ till kemisk bekämpning av växtskadegörare

KEMIKALIEINSPEKTIONEN I SAMVERKAN MED JORDBRUKSVERKET, NATURVÅRDSVERKET OCH FORMAS

Det här ska vi göra

Genomföra åtgärder i anslutning till Formas regeringsuppdrag om växtskydds-forskning som slutrapporteras 15 mars 2016.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Första steget i arbetet är att de tre förstnämnda myndigheterna möts och utifrån Formas rapport bedömer vad som är möjligt att genomföra tillsammans och vilka

myndigheter som i så fall vill medverka. Andra steget i arbetet är att genomföra aktiviteten eller aktiviteterna.

Därför behövs åtgärden

Kemikalieinspektionen och Jordbruksverket har i olika sammanhang lyft behovet av ökade satsningar för att möta de utmaningar som vi står inför rörande hållbart växtskydd. Tillgången på kemiskt växtskydd minskar kontinuerligt. Antal verk-samma ämnen i växtskyddsmedel har mer än halverats i Europa de senaste 10-15 åren. Detta skapar problem på flera områden, kanske särskilt för små kulturer, när det saknas verktyg att bekämpa olika typer av angrepp. Orsakerna till denna utveckling är flera, men en omfattande reglering med hårda krav och höga kostnader för utveckling av nya substanser anges ofta som de mest betydande.

Sverige behöver därför ha beredskap med alternativa behandlingsmetoder till kemisk bekämpning av växtskadegörare inför pågående och kommande förändringar, inte bara för att kunna närma oss miljö kvalitetsmålen utan även för att skapa konkurrensfördelar för svensk produktion. Detta lyfts även fram i Formas delrapport från ett regeringsuppdrag kring växtskyddsforskning som kom nyligen.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Exponeringen till människa och miljö av särskilt farliga ämnen från växtskyddsmedel minskar.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Miljö kvalitetsmålet *Giffri miljö* samt indirekt samtliga ”gröna” miljö kvalitetsmål.

Tidsplan för genomförande

Arbetet kan starta under 2016.

National Hub inom ramen för European Human Biomonitoring Initiative (EHBMI)

NATURVÅRDSVERKET I SAMVERKAN MED BLAND ANDRA
FOLKHÄLSOMYNDIGHETEN, KEMIKALIEINSPEKTIONEN OCH
LIVSMEDELSVERKET

Det här ska vi göra

Uppgiften är att integrera insatser inom hälsorelaterad miljöövervakning (*human biomonitoring*) på nationell och på EU-nivå för att få igång ett långsiktigt och hållbart program för harmoniserad *human biomonitoring* inom EU. Bidrag inom EHBMI medger stöd till EU-koordinerade nationella projekt och kräver 30 procent medfinansiering från deltagande länder. De medel som EU bidrar med ska användas för hälsorelaterad miljöövervakning och forskning.

Så här ska vi genomföra åtgärden

En nationellt nav (*hub*) med Naturvårdsverket som *programme manager* har anmälts till Kommissionen. Andra myndigheter och intressenter kommer att involveras i samverkan. Uppgifterna består i att bedöma det nationella intresset för de projekt som föreslås inom ramen för EHBMI och föreslå och granska nationella projekt inom denna ram, samverka mellan myndigheter och forskning samt kommunicera med intressenter.

Därför behövs åtgärden

En gemensam Europeisk kunskapsbas om kemisk exponering och dess hälsoeffekter i befolkningen samt evidensbaserat kunskapsunderlag utgör viktiga underlag för miljöarbetet. Det kommer att vara ett stöd för ett fortsatt hälsofrämjande arbete och för styrmedelsanalyser i syfte att minska hälsopåverkan från miljögifter.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Den långsiktiga effekten av åtgärden är en minskad hälsopåverkan av miljögifter. Kunskapsbasen kommer att kunna användas för att identifiera vilka kemikalier som utgör ett hot mot folkhälsan och därför bör prioriteras i arbetet med att begränsa exponeringen genom utvecklingen av styrmedel i såväl EU som Sverige.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Miljökvalitetsmålet *Giftfri miljö*.

Tidsplan för genomförande

Arbetet med att bygga upp en nationell *hub* är påbörjat under hösten 2015. Någon bortre tidsgräns är inte satt. EHBMI-projektet ska dock ha en planeringshorisont på 5 år.

Påskynda tillgängliggörande av information om farliga ämnen i bygg- och anläggningsprodukter – med fokus på sammansatta varor

TRAFIKVERKET I SAMVERKAN MED KEMIKALIEINSPEKTIONEN OCH BOVERKET

Det här ska vi göra

Steg 1: Ta fram en gemensam kunskapsplattform som:

- tydliggör informationsplikten för farliga ämnen i sammansatta varor enligt Reach artikel 33.
- visar på behovet av att öka takten i tillgängliggörande av information om farliga ämnen i bygg- och anläggningsprodukter med fokus på sammansatta varor.

Steg 2: Ta fram en vägledning med goda exempel från leverantörer som bedriver ett framgångsrikt arbete med informationsöverföring i leverantörskedjan. Syftet med vägledningen är att inspirera och stödja andra leverantörer.

Steg 3: Kommunicera kunskapsplattform och vägledning med branschens aktörer.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Kunskapsplattformen tar utgångspunkt i den EU-dom som föll 2015 gällande tolkningen av informationsplikten i REACH. Plattformen och vägledningen tas fram av myndigheterna i dialog med branschens aktörer.

Därför behövs åtgärden

Information om innehåll av farliga ämnen i bygg- och anläggningsprodukter saknas i dagsläget för en stor andel av produkterna på marknaden. Detta gäller särskilt sammansatta varor.

Regeringens kemikalieproposition 2013/14:39 pekar ut insatser för ökad information och dokumentation om farliga ämnen i bygg- och anläggningsprodukter som en prioriterad åtgärd. Bristande information är ett hinder i produktvalsarbetet för att fasa ut farliga ämnen. Bristande information och dokumentation om farliga ämnen försvårar även en kostnadseffektiv och miljösäker förvaltning och avfallshantering. I avvaktan på ytterligare lagkrav inom området behövs andra initiativ för att driva på utvecklingen.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Minskad användning och spridning av farliga ämnen från bygg- och anläggningsprodukter. Genom tillgång på information möjliggörs ett aktivt produktvalsarbete med fokus på utfasning av särskilt farliga ämnen. Åtgärden möjliggör en miljösäker förvaltning och avfallshantering.

En önskad effekt är även att andelen bedömda anläggningsprodukter i branschens bedömningssystem (BASTA, Byggvarubedömningen och Sunda hus) ökar. Dessa system syftar till att tillgängliggöra information om innehåll av farliga ämnen i bygg- och anläggningsprodukter.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Miljökvalitetsmålen *Begränsad klimatpåverkan*, *Giftfri Miljö*, och *God bebyggd miljö*. Inom etappmålet farliga ämnen bidrar åtgärden främst till målen om särskilt farliga ämnen och information om farliga ämnen i varor. För etappmålet om avfall bidrar åtgärden främst till målet om ökad resurshushållning i byggsektorn.

Tidsplan för genomförande

2016-2017

Grön infrastruktur och landskap

I temat Grön infrastruktur och landskap ingår sex åtgärder som myndigheterna kommer att samarbeta kring. Åtgärderna rör handlingsplaner för grön infrastruktur, verktyg för regional landskapsanalys, övergångszoner mellan skogs- och jordbruksmark, vägledning om terrängkörning, samt hantering av kulturlämningar och skadebedömningar av kulturhistoriska lämningar i skog.

Biologisk mångfald är en förutsättning för långsiktigt fungerande ekosystemtjänster, till grund för hållbar ekonomisk utveckling och mänsklig välfärd. Samtidigt innebär samhällsutvecklingen med resursutnyttjande, infrastruktur och klimatförändringar en ökad belastning på ekosystemen i både land- och vattenmiljöer.

En hållbar förvaltning av ekosystemtjänster innebär att skydd, bevarande, restaurering och återskapande av livsmiljöer beaktas i fysisk planering, mark- och vattenanvändning och i brukande av naturresurser. Hänsyn till ekologiska samband i landskapet är centralt och en helhetssyn på genomförande av åtgärder på landskapsnivå behövs.

Biologisk mångfald är ett av regeringens prioriterade områden. Ekosystemtjänster och biologisk mångfald ska säkras bland annat genom att synliggöra och integrera värdet av ekosystemtjänster och biologisk mångfald i politiska och ekonomiska beslut och genom att utveckla en grön infrastruktur i landskapet. Frågor rörande bevarande, brukande och nyttjande av landskap och naturresurser är centrala uppgifter för flera av Miljömålsrådets myndigheter, såväl i sin ordinarie verksamhet som inom ramen för särskilda regeringsuppdrag.

Åtgärderna inom grön infrastruktur och landskap rör flera av generationsmålets strecksatser och främst miljö kvalitetsmålen *Levande sjöar och vattendrag*, *Grundvatten av god kvalitet*, *Hav i balans och levande kust och skärgård*, *Myllrande våtmarker*, *Levande skogar*, *Ett rikt odlingslandskap*, *Storslagen fjällmiljö*, *God bebyggd miljö*, samt *Ett rikt växt- och djurliv*.

Genomför handlingsplaner för grön infrastruktur

NATURVÅRDSVERKET I SAMVERKAN MED LÄNSSTYRELSENA, HAVS- OCH VATTENMYNDIGHETEN, JORDBRUKSVERKET, BOVERKET, TRAFIKVERKET, SKOGSSTYRELSEN, RIKSANTIKVARIEÄMBETET OCH SGU

Det här ska vi göra

Vi ska utveckla förutsättningarna för en fungerande grön infrastruktur i svenska land-, vatten- och havsområden.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Vi ska koordinera genomförandet av grön infrastruktur i Sverige genom att stödja utvecklingen av nationella, regionala och lokala handlingsplaner för grön infrastruktur. Handlingsplanerna ska syfta till att optimera och effektivisera insatser så att rätt insats görs på rätt plats i landskapet, så att långsiktigt hållbart nyttjande kan utvecklas, att helhetsperspektiv uppnås och att viktiga ekologiska samband och väsentliga ekosystemtjänster bevaras eller förstärks.

Vägledning till länsstyrelserna om hur de i sitt arbete gentemot kommuner och regionplaneorgan inom ramen för fysisk planering och handlingsplaner för grön infrastruktur kan förbättra hänsynen till ekosystemtjänster är en viktig del. Utgångspunkten för åtgärden är samverkan kring det regeringsuppdrag som Naturvårdsverket har om grön infrastruktur.

Därför behövs åtgärden

Ekologiska samband i landskapet spelar en avgörande roll för upprätthållandet av den biologiska mångfalden. För en bra förvaltning av landskapet är det viktigt att bygga upp och sprida kunskapen om dessa samband. Med klimatförändringarna kommer dessa samband att spela en stor roll då arternas utbredningsområden kommer att förändras och spridningsmöjligheter till nya livsmiljöer kommer att vara en förutsättning för arternas fortlevnad, inte minst för hotade arter. För att säkerställa den biologiska mångfalden och för att ekosystemen ska fortsätta att leverera ekosystemtjänster i framtiden är det nödvändigt att upprätthålla viktiga ekologiska samband i landskapet genom bland annat en utvecklad grön infrastruktur.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Den långsiktiga effekten är att biologisk mångfald kan bevaras och utvecklas i hela landet och för alla möjliga ekosystem. Den mätbara, mer kortsiktiga effekten, är att bra handlingsplaner i tillräcklig omfattning har tagits fram så att förutsättningen för en god grön infrastruktur säkras.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Miljökvalitetsmålen *Levande sjöar och vattendrag, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, Storslagen fjällmiljö, God bebyggd miljö* samt *Ett rikt växt- och djurliv*.

Tidsplan för genomförande

Arbetet är påbörjat under 2015 och beräknas pågå till oktober 2017.

Regional landskapsanalys (test av)

TRAFIKVERKET I SAMVERKAN MED NATURVÅRDSVERKET,
RIKSANTIKVARIEÄMBETET, JORDBRUKSVERKET, SKOGSSTYRELSEN,
BOVERKET, HAVS- OCH VATTENMYNDIGHETEN OCH LÄNSSTYRELSE

Det här ska vi göra

Testa och utvärdera framtaget verktyg för landskapsanalys ett i skarpt läge samt initiera förbättringar.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Nedanstående är moment i ett implementeringsprojekt som Trafikverket avser driva avseende verktyget för landskapsanalys. Förslaget till myndighetssamverkan avser endast A. De andra momenten finns endast för att visa hur Trafikverket avser ta hand om resultatet. Behov av myndighetssamverkan kan finnas även i ett senare skede då så är påkallat, då ”granskare” (exempelvis på länsstyrelserna) är en tilltänkt målgrupp för utbildningen. Dessutom kan myndighetssamverkan under rubriken ”helpdesk” vara tänkbart/lämpligt. Detta är dock senare steg.

A) Samverkansgrupp mellan myndigheter med flera:

- För samordning, styrning, prioritering, val av region/län, val av projekt.
- Granskning av utfallet. Har det lett till rimliga resultat.
- Föreslå förbättringar och justeringar.

B) Plattform för landskap inom Trafikverket:

En plattform inrättas för att hålla samman landskapsfrågan inom Trafikverket. Plattformen ska spänna över både organisationsdelarna nationell planering och miljö.

C) Utbildning:

Trafikverket, driver en utbildning i verktygets användning:

1. Regional träff för intresserade i hela regionen, 1 dag=första dagen i utbildningen.
2. De som går utbildningen fortsätter vid fler träffar.
  - Upphandlare
  - Utförare (planerare, konsulter, miljöspecialister med flera)
  - Granskare (tillåtlighet)

D) Helpdesk, coaching:

En stödfunktion behövs för att stötta i arbetet, där tidiga landskapsunderlag används i planering och vidare till utvalda projekt.

Därför behövs åtgärden

Påverkan på omgivande landskap är oundviklig vid byggande av ny infrastruktur. Denna påverkan kan bli mer eller mindre negativ och i många fall även positiv. Exempel på positiv påverkan är när en ny anläggning möjliggör åtgärder på äldre anläggningar.

För att kunna hantera landskap i nationella och regionala planer, exempelvis nationell infrastrukturplanering, behövs ett gott underlag och användarvänliga verktyg. Detta dels för att det behövs en gemensam bedömningsgrund dels för att planerandet av flera åtgärder, beroende på sin ringa storlek eller karaktär, inte kan ha en kvalificerad landskapsanalytisk kompetens knuten till sig.

Verktöget ”regional landskapsanalys” finns framtaget. Det behöver testas och utvärderas i några konkreta investeringsprojekt.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Minimera ”misstag” i hanteringen av landskapsfrågor och därmed minska negativ landskapspåverkan och gynna den positiva.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Miljökvalitetsmålen *Levande sjöar och vattendrag*, *Myllrande våtmarker*, *Levande skogar*, *Ett rikt odlingslandskap*, *Storlagen fjällmiljö*, *God bebyggd miljö* och *Ett rikt växt och djurliv* samt de nationella kulturmiljömålen.

Tidsplan för genomförande

2016-2017

Övergångszoner mellan skogs- och jordbruksmark – sektorsövergripande samarbete för att gynna biologisk mångfald, landskapets gröna infrastruktur och ekosystemtjänster

JORDBRUKSVERKET I SAMVERKAN MED SKOGSSTYRELSEN,
LÄNSSTYRELSENA, NATURVÅRDSVERKET, SVERIGES GEOLOGISKA
UNDERSÖKNING OCH RIKSANTIKVARIEÄMBETET

Det här ska vi göra

Ingående myndigheter avser att gemensamt arbeta med övergångszoner mellan skogs- och jordbruksmark. Arbetet kan i en senare fas utvecklas till att även inkludera andra övergångszoner som till exempel skogs-/jordbruksmark mot vatten, vägar, stad med mera. Skogs- och jordbrukssektorn har ett gemensamt ansvar för

de biologiskt rika övergångszonernas (brynmiljöernas) marker och arter, men det finns en risk att frågan faller mellan stolarna och att nödvändiga åtgärder därmed uteblir. Genom ett mer sektorsövergripande arbete kring främst ekonomiska och informativa styrmedel, men även lagstiftning och tillsynsvägledning, när det gäller brynmiljöer skapas möjligheter till en ökad helhetssyn på landskapet.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Arbetet sker under två års tid och genomförs i flera olika steg som omfattar att:

- Identifiera hinder för önskad utveckling,
- Föreslå åtgärder för att undanröja hinder,
- Ge förslag på skötselåtgärder för bryn,
- Ta fram ett gemensamt informationsunderlag som ska rikta sig både till markägare och till rådgivare med syftet att användas inom båda sektorerna,
- Analysera behov och eventuell utformning av styrmedel för skötsel och anläggning av brynmiljöer.

Därför behövs åtgärden

Brynmiljöer är biologiskt rika områden och utgör en sammanhängande enhet som i idealfallet successivt sträcker sig från ett öppet jordbrukslandskap in i ett mer slutet skogslandskap. I dag är många övergångszoner relativt dåligt utvecklade och karaktäriseras av skarpa övergångar mellan det slutna och öppna landskapet. Värdet av övergångszonerna för biologisk mångfald, grön infrastruktur och ekosystemtjänster kan öka genom en riktad skötsel av dessa miljöer.

Jordbruksverket och Skogsstyrelsen har tidigare gemensamt diskuterat åtgärder för att sköta och öka mängden skogsbryn. I stort sett saknas dock ett långsiktig sektorsövergripande arbete för hävdgynnade miljöer som inkluderar både jord- och skogsbruk. Kommer ett sådant arbete till stånd är det positivt för flera av de gröna miljökvalitetsmålen.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Att öka skogsbrynnens ekologiska funktion och förbättra landskapets gröna infrastruktur.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Ett rikt odlingslandskap, Levande skogar samt Ett rikt växt- och djurliv. Även de nationella friluftlivsmålen berörs av förslaget.

Tidsplan för genomförande

Arbetet påbörjas 2016 och avslutas 2017.

Utveckla vägledning om terrängkörning

NATURVÅRDSVERKET I SAMVERKAN MED TRAFIKVERKET,
TRANSPORTSTYRELSEN OCH LÄNSSTYRELSER

Det här ska vi göra

Utforma och genomföra vägledningsinsatser om terrängkörning.

Så här ska vi genomföra åtgärden

I samverkan arbeta fram innehåll och former för vägledning samt planera och genomföra vägledningen.

Därför behövs åtgärden

Terrängkörning leder till markslitage och buller. Regelefterlevnaden är dålig och mer tillsyn och information behövs för att vända utvecklingen.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Den väntade effekten av insatsen är minskat markslitage och buller i sådana områden som inte lämpar sig för terrängkörning.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Miljökvalitetsmålen *Levande skogar* och *Storslagen fjällmiljö*.

Tidsplan för genomförande

Planering av insatsen under 2016 och genomförande under 2017-2018.

Öka samsynen i hanteringen av kulturlämningar som berörs av skogsbruket

RIKSANTIKVARIEÄMBETET I SAMVERKAN MED SKOGSSTYRELSEN OCH
LÄNSSTYRELSERNA

Det här ska vi göra

Ensa hanteringen av ärenden som berör forn- och kulturlämningar som berörs av skogsbruket. Uppdatera styrande dokument.

Så här ska vi genomföra åtgärden

För att bana väg för en mer enhetlig hantering arrangerar Riksantikvarieämbetet i samarbete med Skogsstyrelsen och länsstyrelserna en workshop om hantering av kulturlämningar för handläggare på länsstyrelserna och personal från Skogsstyrelsen. Syftet är nå en samsyn kring hanteringen av ärenden som berör forn- och kulturlämningar i skogen vid förnygringsåtgärder i skogsbruket.

Efter workshopen uppdaterar respektive myndighet sina handläggningsrutiner. Riksantikvarieämbetet uppdaterar sin vägledning. Tillämpningen ska följa Gemensam inlämningsfunktion för skogsägare.

Därför behövs åtgärden

Omkring 40 procent av de forn- och kulturlämningar som berörs av föryngringsåtgärder i samband med avverkning påverkas eller skadas. Fornlämningar är en ändlig resurs. Kulturmiljön är socialt kapital som ska komma människor till godo. Om fornlämningar ska tas bort ska det ske sakkunnigt och efter beslut av länsstyrelsen.

Anledningen till skadebilden är mångfacetterad. Utredning har visat att handläggningen på länsstyrelserna följer olika praxis. Även Skogsstyrelsens handläggning varierar och samarbetet mellan tillsynsmyndigheterna är olika över landet. Situationen bidrar till oklarhet och brister i såväl rättsäkerhet som transparens. Därtill är vissa av de styrande dokumenten inte anpassade till den nya lagstiftningen.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Minskade skador på kulturmiljöer i skogsmark.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Miljö kvalitetsmålet *Levande skogar*.

Tidsplan för genomförande

Februari 2016.

Kalibrera skadebedömningar av kulturhistoriska lämningar som skadas av skogsbruket

RIKSANTIKVARIÉÄMBETET I SAMVERKAN MED SKOGSSTYRELSEN OCH LÄNSSTYRELSENA

Det här ska vi göra

Skapa samsyn mellan myndigheterna – länsstyrelserna, Riksantikvarieämbetet och Skogsstyrelsen – beträffande bedömningar av de skador på kulturhistoriska lämningar som uppstår vid skogsavverkning.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Kalibreringsövning, seminarium i fält där olika typer av skogsbruksskador på kulturhistoriska lämningar diskuteras och graderas.

Därför behövs åtgärden

Det har länge varit känt att skogsbruket orsakar stora skador på kulturmiljön. Myndigheterna bedömer skogsbruksskador olika vilket leder till otydlighet för den som brukar skogen och det påverkar skadebilden negativt. I hänsynsuppföljning (Riksantikvarieämbetet och Skogsstyrelsen) och tillsyn (länsstyrelserna) används olika metoder för bedömning av skada och skadans storlek. Dessa metoder behöver ensas.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Minskade skador på kulturhistoriska lämningar i skogen.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Miljökvalitetsmålet *Levande skogar*.

Tidsplan för genomförande

September 2016.

Havs- och vattenförvaltning

Nio åtgärder ingår i temat Havs- och vattenförvaltning. Myndigheterna kommer att samarbeta kring genomförande av havsmiljöförordningens åtgärdsprogram, utökat skydd och förvaltning av marina områden, bevarande och skydd av källmiljöer, strategin för åtgärder inom vattenkraften, dialog kring fysisk påverkan i jordbruksvatten, trålfiskets skador på forn- och kulturlämningar på havets botten, kostnads-effektivare vattenskydd, spridning av PFAS i vattenmiljöer, samt riktlinjer för båt-bottenfärger och miljöfarliga färgrester.

Kust- och havsmiljön är starkt påverkad av fiske, marint skräp och exploatering av känsliga miljöer. I sjöar och vattendrag utgör fysisk påverkan ett stort problem och orsakar brist på naturlig vattendynamik och fria vandringsvägar. Övergödning, försurning och miljögifter utgör generella problem för våra vattenmiljöer. Belastningarna ger negativa konsekvenser för människor och ekosystem.

En hållbar havs- och vattenförvaltning innebär att ekosystemtjänster och vattenresurser beaktas i fysisk planering, mark- och vattenanvändning och i brukande av naturresurser. Behovet av åtgärder är stort, inte minst för att komma tillrätta med kemisk och fysisk påverkan som skett senaste seklet.

God havsmiljö är ett av regeringens prioriterade områden. Genomförande av vattenförvaltningens åtgärdsprogram, i enlighet med EU:s ramdirektiv för vatten och havsmiljödirektiv, är av stor betydelse för att nå de vattenanknutna miljökvalitetsmålen. Insatserna för att förbättra tillståndet i vattenmiljöer ger effekt men arbetet går långsamt. Miljömålsrådets myndigheter avser att samverka där det krävs gemensam planering och samsyn i prioriteringar för att öka takten. Därutöver genomför respektive myndighet flera andra insatser för miljömålen, i samverkan med olika myndigheter, kommuner, bransch- och intresseorganisationer.

Åtgärderna rör flera av generationsmålets strecksatser och främst miljökvalitetsmålen *Giftfri miljö, Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet, Hav i balans och levande kust och skärgård, Myllrande våtmarker, samt Ett rikt växt- och djurliv.*

En samordnad plan för genomförande av åtgärder enligt havsmiljöförordningens åtgärdsprogram

HAVS- OCH VATTENMYNDIGHETEN I SAMVERKAN MED NATURVÅRDSVERKET, JORDBRUKSVERKET, BOVERKET OCH LÄNSSTYRELSERNA

Sveriges geologiska undersökning, Riksantikvarieämbetet och Kemikalieinspektionen deltar i delar av arbetet.

Det här ska vi göra

EU:s havsmiljödirektiv har implementerats genom 5 kap. miljöbalken och havsmiljöförordningen. Ett åtgärdsprogram ska genomföras om det behövs för att nå God miljöstatus. Myndigheterna är förelagda av riksdagen enligt 5 kap. 8 § miljöbalken att genomföra åtgärderna. Myndigheter och kommuner ska vidta de som behövs för att nå miljö kvalitetsnormerna inom sina respektive ansvarsområden. Havs- och vattenmyndigheten har fastställt åtgärdsprogrammet för havsmiljön efter samråd med myndigheter och kommuner. Åtgärdsprogrammet består av 32 åtgärder som ska genomföras under perioden 2016-2021. Genom att ta fram en samordnad plan mellan myndigheterna underlättas genomförandet och effekten i åtgärderna ökar.

Så här ska vi genomföra åtgärden

En gemensam beredningsgrupp med berörda myndigheter bildas där Havs- och vattenmyndigheten är sammankallande. Genom en analys av åtgärdsprogrammet identifieras de åtgärder som behöver samplaneras.

Därför behövs åtgärden

De största problemen för att nå miljömålen inom kust och hav är väl beskrivna sedan många år inom miljömålsarbetet och inom havsmiljöförvaltningen. Många problem har åtgärdats men mer behöver åtgärdas för att uppnå miljö kvalitetsmålet och miljö kvalitetsnormerna. I åtgärdsprogrammet anges vissa specifika åtgärder som behövs för att uppnå målen. Varje åtgärd är ofta beroende i tid och rum utav hur andra myndigheter genomför sina åtgärder samt att många åtgärder ska genomföras i samråd med andra.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Åtgärden ska leda till att åtgärdsprogrammet genomförs i en planerad takt, vilket i förlängning ska leda till att miljö kvalitetsmålet och miljö kvalitetsnormerna på sikt uppnås. Planeringsprocessen mellan myndigheterna ökar tids- och sakutbytet, och därmed genomförandeeffektiviteten.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Miljö kvalitetsmålen *Begränsad klimatpåverkan, Giftfri miljö, Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag, Hav i balans samt levande kust och skärgård, God bebyggd miljö* samt *Ett rikt växt och djurliv*.

Tidsplan för genomförande

Den samordnade planen för åtgärdsprogrammet bör tas fram under 2016. Under följande år, 2017-2021 följs planen upp löpande, och omprioriteringar kan successivt göras.

Genomförande av planen för ett utökat skydd och förvaltning av marina områden

HAVS- OCH VATTENMYNDIGHETEN I SAMVERKAN MED
NATURVÅRDSVERKET OCH LÄNSSTYRELSENA

Flera andra myndigheter är berörda i samrådsprocesser med mera.

Det här ska vi göra

Minst 10 procent av Sveriges marina områden ska senast 2020 vara skyddade så att de bidrar till att nå nationella och internationella mål för biologisk mångfald. Ett representativt urval av de marina miljöerna ska ges ett långsiktigt och formellt skydd för att bevara naturvärdena.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Genomförande av handlingsplaner med samordnat stöd/vägledning från Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket. Det formella skyddet av marina områden har ökat med minst 570 000 hektar till 2020. Områdena ska inventeras, avgränsas och fastställas enligt 7 kap. miljöbalken. Det är i huvudsak länsstyrelserna som beslutar om områdesskyddet, med stöd och vägledning från Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket.

Därför behövs åtgärden

Regeringen fastställde under 2015 etappmål för biologisk mångfald varav ett kring skydd av landområden, sötvattenområden och marina områden. Sverige ska genom skydd eller annat bevarande av områden säkerställa skydd av marina områden som har särskild stor betydelse för biologisk mångfald eller ekosystemtjänster. Målet är skydd av 10 procent av de marina områdena, och i dag är 6,6 procent skyddat.

Bevarandet ska ske med ekologiskt representativa och väl förbundna system där reservat, andra effektiva områdesbaserade skyddsåtgärder eller miljöanpassat brukande ingår. De ekologiska sambanden ska ha stärkts så att skyddade och på andra sätt bevarade områden och biotoper är väl förbundna och integrerade i landskapet, inklusive den marina miljön, genom att den gröna infrastrukturen har utvecklats och förstärkts.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Att Sverige har ett långsiktigt skydd av ett representativt urval av marina naturvärden. Att minst 10 procent av den marina arealen är skyddad.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Miljökvalitetsmålen *Hav i balans samt en levande kust och skärgård* samt *Ett rikt växt- och djurliv*.

Tidsplan för genomförande

Åtgärden genomförs under perioden 2016-2020. Uppföljning och prioritering görs årligen.

Bevarande och skydd av källmiljöer

SVERIGES GEOLOGISKA UNDERSÖKNING I SAMVERKAN MED HAVS- OCH VATTENMYNDIGHETEN, JORDBRUKSVERKET, LÄNSSTYRELSENA, RIKSANTIKVARIEÄMBETET OCH SKOGSSTYRELSEN SAMT TILLKOMMANDE ORGANISATIONER

Det här ska vi göra

Information om källor (naturligt utströmmande grundvatten) läggs in i en för landet gemensam databas som SGU ansvarar för. Detta sker utifrån en gemensamt framtagen prioriteringsordning. Applikationer tas fram som kan användas för en rad olika ändamål inom planeringsarbete, inom miljömåls- och vattenförvaltningsarbete, utbildning, rekreation, mm. Genomgång sker av befintlig lagstiftning kring hänsyn och skydd av källor samt förslag ges på hur detta kan stärkas. Frågor utreds kring större hänsyn, användning av information om källor i planeringsunderlag etc.

Så här ska vi genomföra åtgärden

SGU är projektledande myndighet och driver projektet tillsammans med samverkande myndigheter inom Miljömålsrådet samt andra organisationer. Inledningsvis sker inventering av relevanta dataarkiv. Kriterier för vilken information som behövs (obligatorisk och övrig) fastställs. Exempel är säkerställd lokalisering, flödesmängd, vattenkvalitet, dokumentation av akvatiska och terrestra ekosystem (naturtyper) som är direkt beroende av det utflödande grundvattnet i källan. Det ingår också att utreda hur källor bättre kan skyddas för dels fysisk påverkan av själva källan samt för förändringar vad gäller flöde och vattenkvalitet.

Därför behövs åtgärden

Källmiljöer utgör en unik natur- och kulturmiljö samt även används för dricksvattenförsörjning. För akvatiska ekosystem är utflöde av grundvatten i många fall en förutsättning för ekosystemets existens. Inom vattenförvaltningen behöver grundvattenförekomster tas fram där viktiga grundvattenberoende ekosystem finns, vilket ofta sammanfaller med förekomst av källor. Genom att identifiera, beskriva och föreslå skyddsformer för källor kan dessa i större omfattning bevaras. Kunskap om vattenkvaliteten är avgörande i arbetet med miljökvalitetsmålet *Grundvatten av god kvalitet* samt vattenförvaltningen.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Bevarande av källor för att gynna den ekologiska mångfalden, bevarande av natur- och kulturmiljöer samt naturgrusavlagringar.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Miljökvalitetsmålen *Grundvatten av god kvalitet, Levande sjöar och vattendrag, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, Myllrande våtmarker* samt *Ett rikt växt och djurliv*. Generationsmålet – *En god hushållning sker med naturresurserna* och *Den biologiska mångfalden och natur- och kulturmiljön bevaras, främjas och nyttjas hållbart*.

Tidsplan för genomförande

Åtgärden genomförs åren 2016–2018. Under 2016 sker inledande genomgång av tillgängliga data och planering av databasuppbyggnad. Integrering av arbetet mot Vattenförvaltningen och övervakning av grundvatten sker där så är relevant. Frågeställningar kopplat till skydd initieras.

Utveckling av strategin för åtgärder inom vattenkraften

HAVS- OCH VATTENMYNDIGHETEN I SAMVERKAN MED
ENERGIMYNDIGHETEN, SVENSKA KRAFTNÄT, NATURVÅRDSVERKET,
RIKSANTIKVARIÉAMBETET OCH LÄNSSTYRELSENA

Det här ska vi göra

Syftet är att på ett effektivt sätt få till stånd miljöåtgärder där de ger mest naturvårdsnytta, samtidigt som Sveriges behov av förnybar energi och särskilt reglerkraft beaktas.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Fortsatt dialogprocess gällande vattenkraft och miljö under året mellan myndigheterna, energiföretag och andra intressenter. Arbetet med metoder och vägledning för prioritering av åtgärder ska utvecklas för fyra pilotområden, med den nationella strategin för åtgärder i vattenkraften som grund, och där prioritera åtgärder inom avrinningsområdet med hänsyn till energiproduktion och naturvärden.

Därför behövs åtgärden

Det största enskilda problemet för att nå miljömålen för vatten och vattenförvaltning är kopplade till fysisk påverkan av sjöar och vattendrag samt vattenkraft. I Sverige finns till exempel 10-12 000 dammar av olika slag och olika funktion. Regeringen har gett Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att samla berörda intressenter till dialog med syfte att få en ökad samsyn kring de mål som är fastställda om förnybara energikällor samt miljömålen. Uppdraget har inneburit flera steg framåt när det gäller kommunikationen, kunskapsläget och kunskapsutbyte mellan olika myndigheter och organisationer. Dialogen har även lagt grund för en

mer saklig och kompetensbaserad diskussion gällande vattenkraftens för- och nackdelar för miljön.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Arbetet ska leda till att åtgärder för naturmiljön kan åstadkommas med begränsade och kända konsekvenser för elproduktionen från vattenkraften.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Miljökvalitetsmålen *Levande sjöar och vattendrag* och *Ett rikt växt- och djurliv*.

Tidsplan för genomförande

Åtgärden genomförs under 2016. Efter sammanställning och slutsatser görs en bedömning av hur arbetet ska fortsätta.

Fysisk påverkan i jordbruksvatten – ett dialogprojekt mellan Havs- och vattenmyndigheten och Jordbruksverket

JORDBRUKSVERKET I SAMVERKAN MED HAVS- OCH VATTENMYNDIGHETEN
SAMT MED VISS MEDVERKAN AV VATTENMYNDIGHETERNA OCH
LÄNSSTYRELSERNA

Det här ska vi göra

Projektet har följande huvudsakliga mål:

- ta fram en lista med åtgärder för att hantera jordbrukets fysiska påverkan i diken, åar och sjöar,
- sammanställa kunskapsunderlag kring åtgärden ekologiskt funktionella kantzoner,
- ta fram en remissfärdig vägledning för tillämpning av undantag och kraftigt modifierade vatten (KMV) i områden med markavvattning, samt
- testa åtgärdslistan i några utvalda referensområden genom att projektera och utvärdera ett urval av åtgärderna och analysera deras effekter på jordbruksproduktionen.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Dialogprojektet 2.0 ska ta fram konkret vägledning kring undantag för kraftigt modifierade vatten i jordbruket och kunskapsunderlag kring åtgärden ekologiskt funktionella kantzoner. För att kunna göra detta behöver vi utveckla och konkretisera de viktigaste fysiska åtgärderna inom vattenförvaltningen och pröva dessa i referensområden i jordbruksmark. Från referensområdena kan vi dra erfarenheter kring miljömässiga, tekniska, ekonomiska och praktiska aspekter på de fysiska åtgärdernas genomförande.

Därför behövs åtgärden

Kraven på att nå god ekologisk status inom vattenförvaltningen står i konflikt med miljö kvalitetsmålet *Ett rikt odlingslandskap* och ett konkurrenskraftigt jordbruk. Åtgärder inom vattenförvaltningen kräver samverkan med markägare och jordbrukare. Hittills har den kunskap som krävs för balanseringen mellan miljö- och produktionsmål, samt för samverkan med markägare och jordbrukare kring fysiska åtgärder i vattendrag varit otillfredsställande.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Förbättrad ekologisk status i vattenmiljön, men avvägt mot jordbrukets produktions-, miljö och kulturvärden.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

I första hand *Levande sjöar och vattendrag* och *Ett rikt odlingslandskap*. Ingen övergödning, *Myllrande våtmarker* samt *Ett rikt växt- och djurliv* kan också påverkas positivt.

Tidsplan för genomförande

Våren 2016:

- Ta fram en åtgärdslista mot fysisk påverkan i jordbruksvatten.
- Arrangera workshop kring definitioner av ekologiskt funktionella kantzoner med forskare.
- Arrangera workshopar med aktuella vattenmyndigheter kring utformning av åtgärder i referensområden.

Hösten 2016:

- Ta fram gemensamma principer kring Betydande negativ påverkan på miljön i jordbruksvatten.
- Ta fram gemensamma principer kring Betydande negativ påverkan på jordbruksverksamhet.
- Avsluta studierna i referensområdena och presentera resultat och slutsatser.

Mars 2017:

- Ta fram en remissfärdig vägledning för tillämpning av undantag och KMV vid markavvattning.
- Slutredovisa projektet.

Våra utgångspunkter

- Miljö kvalitetsmålen *Levande sjöar och vattendrag* samt *Ett rikt odlingslandskap* ska båda uppnås.
- Jordbruket behövs för livsmedelsförsörjningen och för att klara de miljömål som är beroende av jordbrukslandskapet och aktivt brukande.
- Lokala jordbrukare har en nyckelroll för att genomföra och förvalta vattenmiljöåtgärder. Framgång i åtgärdsarbetet bygger därför på att åtgärderna förstås av berörda jordbrukare.

- Kostnadseffektiva åtgärder uppnås bäst genom samverkan med berörda jordbrukare. Information och rådgivning vädjar till individens vilja att göra rätt och tar tillvara de kunskaper som finns hos jordbrukaren och som behövs för lokal anpassning.
- Ett stort antal enskilda åtgärder kan samlat resultera i betydande negativ påverkan på jordbruksproduktionen i ett nationellt perspektiv. Begreppet ”betydande negativ påverkan” behöver därför definieras utifrån åtgärdernas samlade effekt på produktionen.
- Åtgärder som påverkar jordbruksproduktionen bör främst genomföras i de avrinningsområden som har begränsad betydelse för produktionen och där insatser kan resultera i höga miljövinster.
- Åtgärder som syftar till att nå olika mål – minskad övergödning, begränsad fysisk påverkan och minskad påverkan från växtskyddsmedel – behöver samordnas.

Utred omfattningen av trålfiskets skador på forn- och kulturlämningar på havets botten

RIKSANTIKVARIEÄMBETET I SAMVERKAN MED HAVS- OCH VATTENMYNDIGHETEN OCH STATENS MARITIMA MUSEER

Det här ska vi göra

Ta fram ett fördjupat kunskapsunderlag i samverkan med Havs- och vattenmyndigheten, bland annat enheten för fiskereglering. Enligt beredningsdiskussion sammankallar Havs- och vattenmyndigheten till ett möte för att precisera studien tillsammans med Riksantikvarieämbetet och Statens maritima museer.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Befintligt kunskapsunderlag kan uppdateras med nytillkommen relevant information i form av registerutdrag och sammanställningar. Sakkunniga kan identifieras och intervjuas. Seminarium bör genomföras och rapport skrivas.

Därför behövs åtgärden

Det är känt att framför allt bottenrålning orsakar stora negativa förändringar på havsbotten. Bland annat uppstår stora skador på kulturhistoriska lämningar (fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar). Det finns rikligt med information om vrakdelar som har fastnat i trålar och sonarbilder på vrak som spridits ut över stora områden där det trålats. Några egentliga undersökningar som belyser trålningens påverkan på kulturhistoriska lämningar har emellertid inte gjorts. Det kunskapsunderlag som finns är föråldrat.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Större kunskap om den negativa påvekan som fornlämningar utsätts för av bottenrålning och att denna påverkan upphör.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Miljökvalitetmålet *Hav i balans samt levande kust och skärgård*.

Tidsplan för genomförande

2016

Kostnadseffektivare vattenskydd

TRAFIKVERKET I SAMVERKAN MED HAVS- OCH VATTENMYNDIGHETEN,
SGU, NATURVÅRDSVERKET OCH LÄNSSTYRELSENA

Andra myndigheter och organisationer kan också komma att bli involverade.

Det här ska vi göra

Målinriktad dialog mot en gemensam plattform kring befintlig trafikinfrastruktur och grund- och ytvattenmiljöer.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Byggnad av en gemensam värdegrund och gemensamma principer kring problembild, prioriteringsgrunder och vad som ska åstadkommas. Vad som ska åstadkommas styr sedan vad som prioriteras och kan åtgärdas.

Därför behövs åtgärden

Trafikinfrastruktur påverkar grund- och ytvattenmiljöer, och målsättningen är att minska och förebygga denna till en acceptabel nivå. En vattenförekomst som påverkas av en infrastrukturanläggning påverkas ofta även av annat och för att skydda denna måste även andra störningar tacklas. Skydd av grund- och ytvatten förutsätter därför att berörda sakägare samverkar mot målet att säkra den berörda resursen och inte bara har fokus på det egna ansvaret. Ambitionsnivåer och prioriteringar bör delas mellan olika aktörer för att åstadkomma de mest kostnadseffektiva skyddsåtgärderna. Val av åtgärd får inte heller styras av vem som ytterst ska betala för de skyddsåtgärder som behöver vidtas.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Påverkan på grund- och ytvattenmiljöer som har koppling till trafikinfrastrukturens har minskat och förebyggts till en acceptabel nivå.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Miljökvalitetsmålen *Grundvatten av god kvalitet* samt *Levande sjöar och vattendrag*.

Tidsplan för genomförande

2016-2017

Åtgärder mot PFAS-spridningen i ytvatten, grundvatten och dricksvatten – nationell samverkan

LIVSMEDELSVERKET OCH KEMIKALIEINSPEKTIONEN I SAMVERKAN MED NATURVÅRDSVERKET, SVERIGES GEOLOGISKA UNDERSÖKNING, SVERIGES GEOTEKNISKA INSTITUT, HAVS- OCH VATTENMYNDIGHETEN, MYNDIGHETEN FÖR SAMHÄLLSSKYDD OCH BEREDSKAP SAMT LÄNSSTYRELSENA

Det här ska vi göra

Livsmedelsverket och Kemikalieinspektionen driver tillsammans ett nationellt nätverk som arbetar med PFAS-förorening av dricksvatten. I nätverket deltar berörda myndigheter, forskare, kommuner, dricksvattenproducenter och andra intressenter i PFAS-frågan. Syftet är att sprida kunskap till alla berörda aktörer och öka möjligheterna till samarbete för åtgärder mot PFAS-spridningen i ytvatten, grundvatten och dricksvatten. Arbetet initierades våren 2014.

Utöver det nationella nätverket har också ett myndighetsnätverk bildats som involverar Livsmedelsverket, Kemikalieinspektionen, Naturvårdsverket, Sveriges Geologiska Undersökning, Sveriges Geotekniska Institut, Havs- och vattenmyndigheten, Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap samt länsstyrelserna. Kemikalieinspektionen är sammankallande.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Livsmedelsverket och Kemikalieinspektionen ordnar två mötestillfällen under 2016 med den större samverkansgruppen. Utöver den stora samverkansgruppen träffas en myndighetsgrupp cirka fyra gånger under 2016, eller på förekommen anledning.

Därför behövs åtgärden

Under senare år har PFAS-föroreningar (poly- och perfluorerade alkylsubstanser) upptäckts i flera svenska grundvattentäkter och i vissa fall har det lett till att befolkningen exponerats under en längre tid. PFAS är ett samlingsnamn för över 3 000 industriellt framställda kemikalier. De används i ett stort antal produkter, exempelvis i brandskum och impregneringsmedel för kläder. PFAS är vitt spridda i miljön, extremt långlivade och vissa ansamlas i levande organismer och har oönskade toxiska effekter.

Många aktiviteter pågår runtom i landet för att komma till rätta med PFAS-föroreningar. I Sverige har vi kommit en bit på väg. Regeringen har gett flera myndigheter uppdrag som syftar till att öka kunskapen och föreslå åtgärder. Miljö- och energidepartementet har gett före detta statssekreteraren Göran Enander i uppdrag att göra en utredning av orsakerna till den omfattande PFAS-föroreningen av dricksvatten. Rapporten presenteras i mars 2016. Även andra länder har börjat se att detta kan vara ett problem.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Den nationella samverkan ska i förlängningen bidra till minskad förekomst av PFAS i ytvatten, grundvatten och dricksvatten. Syftet med åtgärden är att främja kunskapsuppbyggnad samt att identifiera risker och åtgärder.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Miljökvalitetsmålen *Giftfri miljö*, *Levande sjöar och vattendrag* samt *Grundvatten av god kvalitet*.

Tidsplan för genomförande

Genomförs 2016, men med möjlighet för förlängning.

Båtbottenfärger och miljöfarliga färgrester

TRANSPORTSTYRELSEN I SAMVERKAN MED HAVS- OCH VATTEN-
MYNDIGHETEN, NATURVÅRDSVERKET, KEMIKALIEINSPEKTIONEN
OCH LÄNSSTYRELSENA

Det här ska vi göra

Vi ska ta fram riktlinjer/rekommendationer eller eventuellt föreskrifter om användandet av båtbottenfärger för fritidsbåtar, samt hur man kommer tillrätta med problemet med miljöfarliga färgrester som finns på båtskrov och båtuppläggningsplatser.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Vi ska etablera en arbetsgrupp som ska arbeta med frågeställningarna ovan.

Därför behövs åtgärden

Båtbottenfärger används för att minska risken för påväxt på båtbottnar, vilket kan vara ett problem då påväxten ökar båtens motstånd i vattnet och bränsleförbrukningen och avgasutsläpp ökar. Båtbottenfärger, liksom färgrester från målning vid båtuppläggningsplatser, kan innebära utsläpp av giftiga ämnen till vattenmiljön och även vara negativt för människors hälsa.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Målet är att minska användandet och förekomsten av otillåten båtbottenfärg på fritidsbåtar, vilket leder till minskad negativ miljöpåverkan av gifter.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Miljökvalitetsmålen *Giftfri miljö* och *Hav i balans samt levande kust och skärgård*.

Tidplan för genomförande

2016-2018

Hållbar stadsutveckling

I temat Hållbar stadsutveckling kommer myndigheterna samverka kring sju åtgärder. De rör plattformen för hållbar stadsutveckling, stadsmiljöavtal, barns och ungas miljöer, upphandlingskriterier för inomhusmiljöer för barn, tillsynsvägledning för UV-skyddade utemiljöer, information om farliga ämnen i bygg- och anläggningsprodukter, undermarksplanering i storstadsutveckling, samt värdering av jordbruksmark.

Sveriges befolkning har det senaste året ökat kraftigt i och med att många människor på flykt har kommit hit. Som en följd ökar nu trycket på våra städer och inte minst behovet av nya bostäder i en redan ansträngd bostadsmarknad markant. Våra större tätorter växer och blir tätare, vilket medför utmaningar kring, luftkvalitet, ljudmiljöer, dagsljus och grönytor. Det är en utmaning för lokala och regionala beslutsfattare att väga olika samhällsmål mot varandra.

Den fysiska planeringen med kommunala översiktsplaner och detaljplaner, regionala utvecklingsprogram samt nationella och regionala transportplaner har stor potential att bidra till att nå de nationella miljömålen. Det finns dock brister i användningen av miljöbedömningar och miljökonsekvensbedömningar för planer och program. Insatser behövs även för att förbättra inomhusmiljöer och byggnaders miljöpåverkan i ett livscykelperspektiv.

Regeringen uppskattar att minst 700 000 nya bostäder behöver byggas till år 2025. Kommuner och landsting kan söka stöd för att utveckla kollektivtrafik och främja hållbara stadsmiljöer. Frågor rörande hållbara städer är centrala uppgifter för flera av Miljömålsrådets myndigheter, bland annat inom ramen för plattformen för hållbar stadsutveckling. Boverket lämnade i december 2014 förslag till en strategi för God bebyggd miljö⁵.

Åtgärderna rör flera av generationsmålets strecksatser och främst miljö kvalitetsmålen *Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, Giftfri miljö, Strålsäker miljö, Ett rikt odlingslandskap, God bebyggd miljö* samt *Ett rikt växt- och djurliv*.

⁵ Boverket. 2014. *Förslag till strategi för miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö*. Regeringsuppdrag, rapport 2014:32

Plattformen för hållbar stadsutveckling

BOVERKET I SAMVERKAN MED ÖVRIGA PLATTFORMSMYNDIGHETER –
TRAFIKVERKET, TILLVÄXTVERKET, ENERGIMYNDIGHETEN,
NATURVÅRDSVERKET, SAMT FOLKHÄLSOMYNDIGHETEN,
KEMIKALIEINSPEKTIONEN, LÄNSSTYRELSENA, SGU OCH
SKOGSSTYRELSEN

Så här ska vi genomföra åtgärden

Regeringen har gett uppdrag åt Boverket, Naturvårdsverket, Energimyndigheten, Tillväxtverket och Trafikverket att gemensamt upprätta och förvalta en plattform för frågor om hållbar stadsutveckling. Plattformen ska syfta till ökad samverkan, samordning, kunskapsutveckling, kunskapsspridning, erfarenhetsutbyte och verka tillsvidare. Plattformen ska även utgöra ett processtöd för de regionala struktur- och fonderprogrammets arbete med hållbar stadsutveckling.

”En utgångspunkt för plattformen bör vara de av riksdag och regering beslutade relevanta visioner och mål, såsom miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö, målen för bostadsmarknaden, friluftslivspolitiken, regionala tillväxtpolitiken m.fl. Plattformens arbete bör vara inriktat på långsiktighet, kontinuitet och städernas olika förutsättningar i alla delar av landet.”⁶

Övergripande mål

Plattformen ska öka den tvärssektoriella samverkan för att möta städernas, tätorternas och stadsregionernas olika förutsättningar och behov i syfte att driva på deras hållbara utveckling. Detta görs genom att Plattformen erbjuder befintliga och nya mötesplatser.

Inriktning och prioritering 2016

Plattformen kommer att kraftsamla kring bostadsfrågan under 2016 utifrån ett helhetsperspektiv kopplat till en hållbar stadsutveckling och en god samhällsplanering. Aktuella frågor kopplat till bostadsfrågan kommer bli en genomgående inriktning för arbetet under 2016 med fokus på hur Plattformen kan bidra till hållbara bostäder och bostadsmiljöer för en god livskvalitet. Därmed kan alla myndigheter utifrån sina respektive uppdrag och ansvarsområden bidra med kunskap och kompetens.

Plattformens erbjudande 2016

Plattformen anordnar, i samverkan med andra aktörer, möten i svenska städer. Plattformen erbjuder aktivt stöd och dialog i arbetet med ett ökat bostadsbyggande för en hållbar stadsutveckling.

---

⁶ Uppdrag att upprätta och förvalta en plattform för frågor om hållbar stadsutveckling S2013/3465/PBB, S2013/3466/PBB, S2014/1631/PBB.

Syftet med mötena är att utifrån verkliga utmaningar, problem, frågeställningar tillsammans i dialogform arbeta fram förslag på lösningar.

Myndigheternas kontaktpersoner inom uppdraget är:

- Patrik Faming, Boverket (nationell samordnare)
- Rebecka Marklund, Energimyndigheten
- Ulf E Andersson, Naturvårdsverket
- Stefan Granbäck, Trafikverket
- Anna Bäckman, Tillväxtverket

Boverkets kommentar

Boverket kan inte påverka vilka som ska ingå i uppdraget. Det definieras och bestäms av regeringen. Enligt uppdraget ska synpunkter inhämtas från en mängd relevanta aktörer som har koppling till hållbar stadsutveckling. Plattformens mål under året är att samverka med så många aktörer som möjligt med fokus på den prioriterade bostadsfrågan.

Det finns en mängd möjligheter att medverka i Plattformens arbete under året. Utöver att vi kommer att anordna olika möten/workshops i samverkan med andra så har vi en gemensam webbplats med ArkDes (Arkitektur och design-centrum) där våra samrådsaktörer kan sprida kunskap om bland annat hur miljömålen kan användas som ett offensivt verktyg i arbetet för en hållbar stadsutveckling. Miljö-kvalitetsmålet *God bebyggd miljö* är centralt i arbetet.

Plattformdagar kommer att anordnas den 7-8 december 2016 i Malmö där olika aktörer är hjärtligt välkomna att medverka på olika sätt för att också lyfta fram miljömålen i arbetet för en hållbar stadsutveckling.

Plattformens övergripande mål är att öka den tvärssektoriella samverkan för att möta städernas, tätorternas och stadsregionernas olika förutsättningar och behov i syfte att driva på deras hållbara utveckling. Detta görs genom att Plattformen erbjuder nya och befintliga mötesplatser.

Här gäller fokus på hur miljömålen kan få större genomslag och positiv påverkan i arbetet med hållbar stadsutveckling.

Stadsmiljöavtal 2.0

BOVERKET I SAMVERKAN MED TRAFIKVERKET, FOLKHÄLSO-MYNDIGHETEN, ENERGIMYNDIGHETEN, RIKSANTIKVARIEÄMBETET, NATURVÅRDSVERKET OCH LÄNSSTYRELSENA

Det här ska vi göra

Idag finns det Stadsmiljöavtal med finansiering på 2 miljarder kronor för åren 2015-2018. För att arbetet med att utveckla Sveriges tätortsmiljöer behövs en fortsättning av Stadsmiljöavtalen efter 2018.

Uppdraget innebär att ta fram ett reviderat ramverk och förordning till Stadsmiljöavtalen som tydligt ska koppla samman planeringen av en ändamålsenlig bebyggelsestruktur med hållbara transportsystem för att på så sätt framför allt kunna bidra till minskad biltrafik och de miljömässiga fördelarna som detta innebär. I uppdraget bör det också framgå hur finansiering av stadsmiljöavtalen ska ske samt hur stor denna finansiering ska vara. Det är viktigt att bär med sig erfarenheter från arbetet som redan är gjort med stadsmiljöavtalen.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Åtgärden genomförs av en myndighetsövergripande arbetsgrupp från de berörda myndigheterna där Boverket fungerar som drivande och sammankallande part. Boverket föreslås samordna arbetet, men det är viktigt att alla ingående myndigheter avsätter tid för att producera material till arbetet.

Arbetet ska bygga på det befintliga arbetet med Stadsmiljöavtalen. En myndighetsövergripande styrgrupp bör finnas inom uppdraget.

Därför behövs åtgärden

Stadsmiljöavtalen behövs för att stimulera till en hållbar utveckling av funktionsblandade tätorter med en god tillgänglighet och närhet till viktig samhällsservice, bostäder, arbetsplatser samt rekreation och friluftsliv, men även till en utveckling av stadens gestaltning och infrastruktur. Åtgärden är ett sätt att ge kommunerna ekonomiska incitament för att jobba med stadsmiljön och för att göra det enklare att välja hållbara transportslag. Ett medvetet arbete med arkitektur, form och design är en grundläggande förutsättning för att åstadkomma hållbara och attraktiva livsmiljöer av god kvalitet med människan som utgångspunkt.

Genom åtgärder såsom förtätning, funktionsblandning, utformning av infrastruktur i staden utifrån gående och cyklister, förbättrad kollektivtrafik med mera i kombination med styrmedel finns möjlighet att ett ökande behov av personresor kan utföras med kollektivtrafik, gång och cykel så att biltrafiken kan minska. En överflyttning av transporter från personbilstrafik till gång-, cykel- och kollektivtrafik gör att mark som i dag används till biltrafik kan tas i anspråk för andra syften. Med färre

parkeringsplatser och mindre gatubredd för personbilstrafiken kan de gemensamma ytorna ökas trots en eventuell förtätning med byggnader.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Åtgärden ska leda till minskade koldioxidutsläpp från personbilstrafiken. En minskning av biltrafiken leder också till minskade utsläpp av partiklar och andra luftföroreningar. En minskad biltrafik gör att barriäreffekterna minskar och det blir lättare för oskyddade trafikanter att röra sig i stads- och tätortsmiljöer. Åtgärden förväntas därmed bidra till ett ökat resande med gång och cykel, vilket leder till ökad hälsa. Ett ökat resande med gång och cykel kommer också att leda till ökad trygghet på offentliga platser. En minskad fordonstrafik leder till att andra prioriteringar kan göras i gaturummet, vilket leder till att ytor kan användas till andra ändamål än trafik. Åtgärden förväntas kunna bidra till regeringens mål kopplat till bostadsbebyggelse genom att fler platser blir attraktiva för bostadsbebyggelse genom att de blir sammankopplade med god kollektivtrafik.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Miljö kvalitetsmålen *Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft och God bebyggd miljö.*

Tidsplan för genomförande

Arbetet bör påbörjas under andra kvartalet av 2016 och avslutas innan sommaren 2017. I tidplanen ingår att fastställa ett ramverk för stadsmiljöavtalen, ansökningsförfarande och kriterier för att få avtal. Det ingår även att ta fram ett mål som riksdagen kan anta. Efter projektets slut måste troligtvis även befintlig förordning förändras. Tidplanen är satt utifrån att det ska vara möjligt att ansöka om medel för stadsmiljöavtal under 2018, för att utbetalningar sedan ska kunna ske från 2019 och framåt.

Barns och ungas miljöer – nationell samordning

BOVERKET I SAMVERKAN MED FOLKHÄLSOMYNDIGHETEN,
NATURVÅRDSVERKET, STRÅLSÄKERHETSMYNDIGHETEN,
KONSUMENTVERKET OCH KEMIKALIEINSPEKTIONEN

I ett eventuellt nästa steg kan följande myndigheter bjudas in: Trafikverket, Energimyndigheten, Livsmedelsverket, Skolverket, Länsstyrelserna, SCB, Movium, med flera.

Det här ska vi göra

Samordna det nationella myndighetsarbetet med barns och ungas miljöer, med avseende på både inomhus- och utomhusmiljö samt undersöka behov av att utveckla gemensamma verktyg för uppföljning och utveckling.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Första steget i arbetet är att myndigheterna möts och bedömer vad som är möjligt att genomföra tillsammans och vilka myndigheter som i så fall vill medverka samt bereda ett förslag till fortsatt samverkan. Boverket bjuder in i ett första möte i mars-april.

Därför behövs åtgärden

Mot bakgrund av barnkonventionen och barns särskilda behov av goda uppväxtmiljöer är det särskilt angeläget att fokusera särskilt på barn och unga och deras miljöer inom ramen för miljömålsarbetet.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Ökad kunskap hos centrala myndigheter om barns och ungas miljöer, samt verktyg och metoder för att följa utvecklingen av denna. Samordningen kan också bidra till ökad kunskap hos barn och unga om miljö kvalitetsmålen och hållbar utveckling generellt.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Generationsmålet – *Människors hälsa utsätts för minimal negativ miljöpåverkan samtidigt som miljöns positiva inverkan på människors hälsa främjas*, samt miljö kvalitetsmålen *God bebyggd miljö*, *Giftfri miljö*, *Strålsäker miljö* och *Ett rikt växt- och djurliv*.

Tidsplan för genomförande

2016

Utveckla upphandlingskriterier för inomhusmiljöer där barn kan bli exponerade för farliga kemikalier

KEMIKALIEINSPEKTIONEN I SAMVERKAN MED FOLKHÄLSOMYNDIGHETEN, BOVERKET OCH UPPHANDLINGSMYNDIGHETEN

Det här ska vi göra

Utveckla upphandlingskriterier för fler inomhusmiljöer där barn kan bli exponerade för farliga kemikalier. Idag finns det framtagna kriterier endast för förskolor.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Första steget i arbetet är att myndigheterna möts och bedömer vad som är möjligt att genomföra tillsammans och vilka myndigheter som i så fall vill medverka. Andra steget i arbetet är att genomföra aktiviteten eller aktiviteterna.

Därför behövs åtgärden

Det finns behov av att utvidga det upphandlingsarbete som idag finns färdigställt för giftfri förskola, till andra inomhusmiljöer såsom skolor, fritids, träningshallar, BVC, MVC, vårdcentral, habilitering, sjukhusmiljöer med mera.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Barns exponering för farliga kemikalier i inomhusmiljön minskar.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Miljökvalitetsmålen *Giftfri miljö* och *God bebyggd miljö*, samt generationsmålet – ”*Människors hälsa utsätts för minimal negativ miljöpåverkan samtidigt som miljöns positiva inverkan på människors hälsa främjas*”.

Tidsplan för genomförande

2016-2018

Nationell tillsynsvägledning för UV-skyddade utemiljöer

STRÅLSÄKERHETSMYNDIGHETEN I SAMVERKAN MED BOVERKET OCH FOLKHÄLSOMYNDIGHETEN.

Det här ska vi göra

Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) ska ta fram en nationell tillsynsvägledning för UV-skyddade utemiljöer. Planen ska erbjuda stöd för kommunens tillsyn av utemiljöer för barn och unga.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Tillsynsvägledningsplanen ska tas fram i dialog med flera andra myndigheter, främst Boverket och Folkhälsomyndigheten. En förstudie har gjorts genom Sveriges lantbruksuniversitet tankesmedja Movium på uppdrag av SSM. Movium arbetar med stadsutvecklingsfrågor och planeras att delta i arbetet med UV-skyddade utemiljöer. Under 2016 kommer SSM att inleda ett förarbete angående detta och upprätta kontakter med lämpliga samverkansparter.

Därför behövs åtgärden

I dagsläget finns inte någon sammanhållen struktur på tillsynen av utemiljöer, med avseende på UV-skydd. Vissa kommuner arbetar med UV-skydd vid tillsyn av exempelvis skolgårdar. Den nationella planen för tillsynsvägledning kan bidra till att skapa förutsättningar för goda sol- och skuggförhållanden i utemiljöer för barn och unga, vilket är angeläget mot bakgrund av det höga och ökande antalet nya fall av hudcancer i Sverige.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Åtgärderna förväntas i slutändan leda till att utemiljöer, på exempelvis skolgårdar, kommer att förbättras med avseende på UV-skydd och därigenom minska risken för eventuella skador orsakade av UV-strålning. Förbättringen kommer att åstadkommas genom att kommunerna får stöd och verktyg för att kunna genomföra inspektioner av UV-skyddet på utemiljöerna på ett bra och enhetligt sätt.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Miljökvalitetsmålen *Säker strålmiljö* och *God bebyggd miljö* samt generationsmålet – *Människors hälsa utsätts för minimal negativ miljöpåverkan samtidigt som miljöns positiva inverkan på människors hälsa främjas*.

Tidsplan för genomförande

Arbetet är planerat att inledas under 2016.

Storstadsutveckling – behov av undermarksplanering

SVERIGES GEOLOGISKA UNDERSÖKNING I SAMVERKAN MED BOVERKET
OCH TRAFIKVERKET

Det här ska vi göra

Se över hur undermarksplanering i större städer genomförs idag och identifiera vilka möjligheter som finns att utveckla en urban undermarksplanering.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Projektet utgår från en nulägesbeskrivning av planeringssituationen av undermark samt befintlig lagstiftning och styrmedel. Erfarenheter från relevanta studier och forskningsprojekt som berör undermarksplanering och byggande sammanfattas. Fokus läggs på hur undermarken uppfattas som resurs och på vilka risker som finns, exempelvis vad gäller grundvattenpåverkan. Möjliga sätt att utveckla en urban undermarksplanering övervägs för att förbättra samverkan mellan olika aktörer och leda till en bättre och mer långsiktig planering av städer och tätorters undermarksbyggande.

Därför behövs åtgärden

Ett stort problem med den hållbara stadsutvecklingen är att planeringen av den urbana miljön i stor utsträckning saknar den tredje dimensionen. Detta leder till att olika verksamheter och byggnationer (bostads- och vägbyggnation, energibrunnsanläggningar, med mera) planeras och genomförs utan att man beaktar och följer upp de sammanlagda effekterna. Det är önskvärt att identifiera hur dessa brister i samhällsplaneringen kan åtgärdas.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Långsiktig och bärkraftig hantering av den resurs som undermarken i städerna utgör.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Miljö kvalitetsmålen *Begränsad klimatpåverkan*, *Grundvatten av god kvalitet* och *God bebyggd miljö*, samt generationsmålet – *En god hushållning sker med naturresurserna*.

Tidsplan för genomförande

Projektet inleds 2016 med ett pilotprojekt som anger förutsättningarna för undermarksplaneringen. Huvudsakliga insatser sker 2017-2018.

Jordbruksmarkens värden

JORDBRUKSVERKET I SAMVERKAN MED BOVERKET OCH
LÄNSSTYRELSENA

Det här ska vi göra

Jordbruksmark exploateras ofta utan de avvägningar som lagen kräver och jordbruksmarkens långsiktiga produktionsförmåga är en viktig del i miljö kvalitetsmålet *Ett rikt odlingslandskap*. Hållbar samhällsplanering och hushållning med naturresurser är även viktiga delar i miljö kvalitetsmålet *God bebyggd miljö*. För att uppnå miljömålen och för att underlätta för kommunerna att följa lagstiftning vid exploatering av jordbruksmark vill vi förbättra tillsynsvägledningen på detta område. Det kan göras genom att utöka kunskapen och sprida information om jordbruksmarkens värden, framför allt till kommunerna som sköter planeringsprocessen. Åtgärden innefattar att hitta strategier för att värdera jordbruksmark utifrån fler aspekter än markens avkastning. Innebörden i begreppet brukningsvärd jordbruksmark bör tolkas i ett både kort och långt perspektiv. Detta hjälper kommunerna i deras avvägning mellan olika samhällsintressen och ger länsstyrelserna bättre möjligheter att vägleda kommunerna i fall som rör jordbruksmark.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Arbetet sker under två års tid och genomförs i samverkan mellan Jordbruksverket, Boverket och länsstyrelserna. Genomförandet sker i flera olika steg som omfattar 1) att ta fram underlag om hur jordbruk och jordbruksmark kan värderas, 2) en gemensam tolkning av begreppet brukningsvärd jordbruksmark, och 3) utveckla en fungerande tillsynsvägledning och informera kommuner om värdering av jordbruksmark.

Därför behövs åtgärden

Jordbruksmarken har många värden och det mest primära kan anses vara att den ger oss mat att äta. På global skala ökar behovet av jordbruksmark, samtidigt som

tillgången minskar. Prognoser visar också att klimatförändringar framöver kommer att försämra odlingsförhållandena i många jordbruksområden i världen. Detta gäller dock inte för Sverige där forskningen istället förutspår förbättrade förhållanden för odling. Lagrummet 3 kap. 4 § miljöbalken reglerar inom ramen för PBL när jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse och anläggningar. Kommunerna har ansvar för hur detta tillämpas i och med det kommunala planmonopolet. Exploatering av åkermark är en mer eller mindre irreversibel process. Eftersom jordbruksmarken även i framtiden kommer att vara viktig för samhället, måste de underlag som används av kommunerna i planprocessen vara av god kvalitet så att kommunernas avvägningar mellan olika samhällsintressen underlättas.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Förbättrad förvaltning av jordbruksmark.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Miljö kvalitetsmålen *Ett rikt odlingslandskap* och *God bebyggd miljö*.

Tidsplan för genomförande

2016-2017

Resurseffektivitet

I temat Resurseffektivitet ingår i år två åtgärder som myndigheterna kommer att genomföra i samverkan. Åtgärderna rör materialförsörjningsplanering och minskat matavfall.

Nyttjande av icke förnybara råvaror samt resurser och tjänster från ekosystemen leder, tillsammans med föroreningar, till ett högt och ökande tryck på miljön. Tilltagande konsumtion driver produktion och efterfrågan på biomassa, energi, mineraler, metaller, livsmedel, mark och vatten. Avfallshanteringen förbättras successivt i Sverige och mer avfall återvinns. Kretsloppen blir mer resurseffektiva men förekomsten av farliga ämnen i kemiska produkter och varor ökar globalt.

Resurseffektivitet mäter förhållandet mellan samhällets belastning på naturen och graden av ekonomisk tillväxt. Öka resurseffektivitet innebär att producera mer med mindre utnyttjad mängd råvaror, minska resursutarmningen och minska avfallsmängderna. Vi behöver förändra drivkrafter och konsumtionsmönster, och optimera produktionsprocesser. Det är en viktig del i den samhällsomställning som behövs för att nå miljömålen.

EU:s Färdplan för ett resurseffektivt Europa och utvecklingen av en europeisk strategi för cirkulär ekonomi bildar ett politiskt ramverk för resurseffektivitet och avfallshantering. Miljöbalken innehåller allmänna hänsynsregler om resurseffektivitet, produktval, lokalisering och samhällsekonomiska rimlighetsavvägningar som gäller för all verksamhet som omfattas av miljöbalken. Sveriges nationella avfallsplan och det nationella avfallsförebyggande programmet driver en positiv utveckling mot ökad resurseffektivitet.

De två åtgärderna inom resurseffektivitet rör flera av generationsmålets strecksatser och i förlängningen samtliga miljö kvalitetsmål. Årets åtgärder rör främst miljö kvalitetsmålen *Begränsad klimatpåverkan*, *Gifrfri miljö*, *Ingen övergödning*, *Grundvatten av god kvalitet*, *Hav i balans samt levande kust och skärgård*, *Ett rikt odlingslandskap*, *God bebyggd miljö*, och *Ett rikt växt- och djurliv*.

Materialförsörjningsplanering

SVERIGES GEOLOGISKA UNDERSÖKNING I SAMVERKAN MED
LÄNSSTYRELSENA

Det här ska vi göra

Planera och kartlägga förutsättningar för försörjning av ballastmaterial med krossat berg. Förutsättningar bygger på en analys av tillgång och behov av ballastmaterial på kort och lång sikt samt markanvändning. Planeringen skall även omfatta lämpliga platser för omlastning, lagring och eventuell förädling skall planeras så att transportererna får så liten miljöpåverkan som möjligt.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Underlag som visar förutsättningar för hållbar försörjning av ballastmaterial tas fram i samarbete med länsstyrelserna. Synpunkter inhämtas från branschen och andra pågående projekt inom området. Underlaget tillgängliggörs genom SGU samt via Boverkets planeringsportal.

Underlaget ska ligga grund för materialförsörjningsplaner som tas fram i samverkan mellan länsstyrelserna och kommunerna.

Därför behövs åtgärden

Bostadsbyggandet och tillhörande infrastruktur förutspås att öka kraftigt. Ballastförbrukningen är tydligt kopplad till byggkonjunkturen. Under miljonprogrammets dagar var ballastförbrukningen 50 procent högre än i dag. Man kan förvänta sig en ökad konkurrens om marken och stort behov av ballastmaterial. För att få en överblick över tillgång och efterfrågan av ballastmaterial är därför en materialförsörjningsplanering än mer kritisk för att miljömålen ska kunna uppnås. Arbetet med planering av materialanvändning har pågått i samhället under ett antal år, men takten behöver öka väsentligt och ske i större samverkan.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Bättre resurshushållning av ändliga naturresurser.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Miljö kvalitetsmålen *Begränsad klimatpåverkan*, *Grundvatten av god kvalitet* och *God bebyggd miljö*. Generationsmålet – främst *En god hushållning sker med naturresurserna* och även *Kretsloppen är resurseffektiva och så långt som möjligt fria från farliga ämnen* samt *Andelen förnybar energi ökar och att energianvändningen är effektiv med minimal påverkan på miljön*.

Tidsplan för genomförande

Åtgärden genomförs 2016-2018. Under 2016 genomförs en förstudie där förutsättningarna för en hållbar materialförsörjning genomförs för någon av storstadsregionerna. Kommande insatser innebär också implementering av planerna.

Nationell samverkan - minskat matsvinn i livsmedelskedjan

LIVSMEDELSVERKET I SAMVERKAN MED NATURVÅRDSVERKET,
JORDBRUKSVERKET OCH LÄNSSTYRELSENA

Det här ska vi göra

Driva Samverkansgrupp för minskat matavfall (SaMMa) och myndighetsgrupp för samverkan om matsvinn.

Samverkansgruppen för Minskat Matavfall (SaMMa) möjliggör samverkan mellan ett åttiotal aktörer. I nätverket ingår myndigheter, forskare, intresseorganisationer och branschen. För ett effektivt matsvinnarbete är det viktigt med ett forum där aktörer från olika delar av livsmedelskedjan pratar med varandra, utbyter erfarenheter och goda exempel, får kännedom om den senaste kunskapen på området och för diskussioner ur ett kedjeperspektiv, det vill säga hur åtgärder i kedjans olika led påverkar andra delar av kedjan. Det skapar även en plattform för olika aktörer i livsmedelskedjan att ta egna initiativ till samarbeten för att minska matsvinnet.

Utöver den stora samverkansgruppen träffas en mindre myndighetsgrupp som tar upp aktuella, såväl nationella som internationella, frågor på området som myndigheterna behöver ta ställning till och eventuellt agera på.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Livsmedelsverket, Naturvårdsverket och Jordbruksverket ordnar två mötestillfällen med Samverkansgruppen för Minskat Matavfall (SaMMa) under 2016 och håller därutöver i information mellan möten. Utöver den stora samverkansgruppen träffas en mindre myndighetsgrupp cirka 2-3 gånger under 2016.

Därför behövs åtgärden

I Sverige slängs 1,2 miljoner ton matavfall varje år vilket motsvarar 3 procent av våra totala utsläpp av växthusgaser. En stor del av detta är matavfall som hade kunnat undvikas, så kallat matsvinn, och innebär en onödig belastning på miljön. Om matsvinnet reducerades med 20 procent i Sverige skulle den samhällsekonomiska nettovinsten vara mellan 3,2-5,7 miljarder kronor per år.

Livsmedelsverket har tillsammans med Jordbruksverket och Naturvårdsverket haft i uppdrag av regeringen att under en treårsperiod genomföra insatser som minskar matsvinnet. Regeringsuppdraget avslutades 2015. En utvärdering av uppdraget med olika intressenter i livsmedelskedjan, berörda myndigheter och konsumenter visar på behov av fortsatt arbete för minskat matsvinn och samarbete kring frågan i hela livsmedelskedjan.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Ett matsvinnsmål ingår i de 17 globala hållbarhetsmålen, Sustainable Development Goals (SDG), som antogs av alla FN:s medlemsländer i september 2015. Under det

globala hållbarhetsmålet om ansvarsfull konsumtion ligger ett delmål, SDG 12.3, som innebär att man mellan år 2015 och år 2030 ska halvera det globala matsvinnet per person i butik- och konsumentledet, och minska matsvinnet längs hela livsmedelskedjan, även förlusterna (på gårdsnivå) efter skörd. Den nationella samverkan ska bidra till att Sverige uppnår målet.

Syftet med åtgärden är att främja fortsatt nationellt matsvinnarbete efter avslutat regeringsuppdrag, upprätthålla relationer som har byggts upp samt att myndigheterna även framöver agerar samstämmigt/enhetligt och drar nytta av varandras kunskaper och resurser på området.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Matsvinn sorterar under miljö kvalitetsmålet *God bebyggd miljö*, men påverkar flera mål såsom *Begränsad klimatpåverkan*, *Giftfri miljö*, *Ingen övergödning*, *Hav i balans samt levande kust och skärgård*, *Ett rikt odlingslandskap* och *Ett rikt växt- och djurliv*.

Tidsplan för genomförande

Genomförs 2016, men med möjlighet för förlängning.

